

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתְךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

לפעמים מלך ישראל צריך לכרות ברית גם עם גוים
שאינם מחסידי אומות העולם. גוים אלה עוזרים לו
לרשת ארצות חדשות ולברר מקומות ותופעות
שעם ישראל לא יכול לברר מצד עצמו

[מתוך השיעור "בירורים מתחת למציאות"]

ויחי תשפ"א

אי אפשר להגיע לבית הכנסת? הרשם לקבלת נפלאות בדוא"ל: itiel@pnimi.org.il

ויחי ה'תשפ"א

26 **הסיפור החסידי**
אדמו"ר הזקן
בעל ההילולא של כ"ד טבת
מסביר מהם "רזי עולם"

28 **מענות ותשובות**
תשובות הרב לשואלים
מהו שרש המידות הרעות
ודאגות ממוניות בנירושין

29 **פְּאָז'וֹר דֵּי אֲדָרָס
פְּקוּד יִפְקוּד**
רזי יספר לנו על הקוד הסודי
שמסר יוסף לבני ישראל

04 **בירורים מתחת למציאות**
לימוד לקוטי לוי יצחק לזהר ויחי
על המציאות שבין תהו לתיקון
והבירור שלה באמצעות אומות העולם

17 **"רפאנו הוי"**
כוונה לברכת רפאנו
כוונה ומבט חדשים על ברכת רפאנו
עם תוכנות יסוד על רפואה ובריאות

20 **מעלת האם**
נועם אלימלך
על יראה, אהבה, ענוה וצניעות

22 **הניגון החסידי**
ניגון מספר 478
ניגון מט' טבת מבית הרפואה

23 **פרשה סתומה**
זהב שלמה
האם פרשת ויחי סתומה ומדוע?



הגליון יוצא בשיתוף עמותת יהודים אוהבים יהודים לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה נצח אביחיל | **מערכת:** הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי



הקדמת המערכת

שבת שלום לכל קוראי **נפלאות** היקרים. לפניכם גליון לשבת יחי מלא בכל טוב, בסימן **הוספת חיות ובריאות**.

תהילות לאיל הרב עבר בתחילת השבוע צנתור מוצלח, ונכון לכתיבת שורות אלו כבר שוהה בביתו. ובכל זאת, גם **במהלך השהות בבית הרפואה זכינו לשלשה שיעורים**, וב"ה **שנים מהם לפניכם בגליון זה** [יחד עם נוגון טרי, אף הוא מבית הרפואה – וגם הוא אחד משלשה...]. לאור יציאת הרב הביתה ביום העבודה העיקרי וירידת הגליון לדפוס, השיעורים כמעט לא הוגהו, ובאם תמצאנה טעויות, הרי הן באחריות המערכת.

בשיעור יפהפה ועמוק שמסר הרב טלפונית **זמן קצר אחרי הצנתור**, ביאר הרב קטע **בביאור רבי לוי יצחק על זהר ויחי**, יחד עם שיחת של הרבי ש'מוריד' את ניתוחיו הקבליים של אביו לכדי הוראות מעשיות בעבודת ה' וכלה בתובנות חדשניות שמעלה הרב מתוך הלימוד. אל תפספסו את החידושים שבתוך השיעור – בעיקר את הדרישה להרחיב את מדת הרחמים שלנו על כל הברואים (החל מנשמתנו שלנו), דרישה הנלמדת מיעקב אבינו ומרבינו הקדוש, ואת ההבחנה הנפלאה בין טבע המציאות אותו עלינו לברר לבין המציאות שמתחת לטבע, שבעבודה נכונה תתברר ממילא, בלי שאנו 'נתלכלך' בתוכה. אמנם השיעור אינו מהפשוטים, אך לאור קוצר החוברת בכלל והשיעור בפרט, אפשר לקחת את זמן, לפענח אט-אט ולהתענג על כל החידושים.

לקוצר הזמן לא נכתבה נקודה מעובדת בפני עצמה, אך הגב הארוך והמבואר מהרגיל, תופס את מקומה ומתמצת את החידוש שבשיעור הנפלא הזה.

בשיעור הנוסף מבית הרפואה, בסימן 'לחיות עם הסיבות' לימד הרב כוונה קצרה ואקטואלית לברכת "רפאנו" – מומלץ לנסות בבית, ולהביא רפואות לפרט וגם לכלל, בכל התחומים.

שבת שלום ומבורך,
המערכת



שיעור

לימוד לקוטי לוי יצחק לזהר ויחי

בירורים מתחת למציאות

קיצור מהלך השיעור

בשיעור נפלא שניתן בטלפון שעות ספורות לאחר שעבר הרב צינתור, ביום ראשון השבוע, הוא לימד קטע מתוך **ביאורי הזהר** לרבי לוי יצחק (אביו של הרבי) על הזהר של הפרשה. יש כאן לימוד **רבי רבדים** – מהזהר, דרך ניתוחיו הקבליים המעמיקים והמבריקים של רבי לוי'ק, עבור ל'מאמצים' של הרבי להפוך את דברי אביו להוראות ברורות בעבודת ה' ועד התובנות האקטואליות היפהפיות שהרב דולה מהמכלול הזה. לימוד כזה דורש **מאמץ**, אך מי שיעשה אותו יצא נשכר, עם **התבוננות חשובה** הנוגעת לעבודת הבירורים, להתייחסות גם לסטיות שמתחת למציאות ולעבודתנו עם אומות העולם. **פרק א**, הפותח בהתייחסות לפרשה, עוסק ברובו בניתוח **הדמויות** המופיעות בקטע הזהר, כדרכו של רבי לוי'ק. **פרק ב** הוא עיקר החידוש של רבי לוי'ק, ביאור קבלי לגמרא המתארת כיצד **עם ישראל יורש** את ארץ העמים אחרי שהורישום הכפתורים ואת ארץ מואב אחרי שטהרה בסיחון. אריכות חשובה בפרק היא היחס בין **היושר והרחמים** של התפארת דקדושה **לעיוות והאכזריות** של התפארת דקליפה. היסוד הקבלי שמתחדש כאן הוא שבין התהו והתיקון יש גם **מציאות ממוצעת**. **פרק ג** מביא את דברי הרבי המבארים את הענין בעבודת האדם, ובו עיקר החידוש – הבחנה בין בירורים **בטבע המציאות**, שניתן לעסוק בהם ישירות, לבין תופעות מעוותות של **מלטה מן המציאות**, שהכרחי לבררן אך ניתן לעשות זאת רק דרך **תיוך** של הקליפות האומות ה'נורמליות', בכח האו"ם המתוקן. יודגש כי במסגרת המציאות בה ניתן השיעור הוא כמעט ולא הוגה, ו"שגיאות מי יבין". כמו כן, לקוצר היריעה, יש פרק שלם נוסף שלא נדפס (בנוסף לענינים קטנים בפרקים הקיימים). את השיעור המלא יהיה ניתן לקבל אי"ה בתפוצה אליה נרשמים בדוא"ל itiel@pnimi.org.il

א. הנפשות הפועלות

"ויחי יעקב"

יש קטע זהר של פרשת ויחי^א שיש עליו

דרוש ארוך של רבי לוי'ק^ב. בתפארת לוי יצחק,

א - תל השומר.

א ח"א רלח, ב.

ב - לקוטי לוי יצחק על זהר בראשית עמ' רלה ואילך.

נרשם ע"י איתאל גלעד. לא מוגה מאד. י"ב טבת תשפ"א

— "יוסף בן שבע עשרה שנה"¹ ו"ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה". כתוב בספרים² ש"ויחי" עולה ב"פ טוב, כמו יום שלישי (היום של יעקב-תפארת) ויום ששי (היום של יוסף-יסוד) למעשה בראשית ש"הוכפל בו כי טוב"³, שאמרנו שהיינו "טוב לשמים [יעקב בעצם] וטוב לבריות [הטוב שנשפע מיעקב ליוסף ויוסף משפיע לבריות]"⁴, והם גופא ה"שבע עשרה שנה" בתחלת חיי יוסף ו"שבע עשרה שנה" בסוף חיי יעקב. ה"שבע עשרה שנה" של יוסף היו טוב שעדיין לא היה מתוקן, לכן היה צריך לעבור כל מה שהוא עבר, וה"טוב" של יעקב בסוף הוא טוב אמיתי. כמו שנראה, בקטעים שנלמד יש קשר מיוחד למדתו של יעקב ולמדתו של יוסף, תפארת ויסוד, וגם ל"טוב" הכפול.

רבי יהודה ורבי יצחק

הקטעים שהרבי מפרש הם אלה שמתייחסים ל"סיפור המסגרת" בתוך הזהר — לדמויות שמופיעות ולמקומות בהם מתרחשים הדברים, ולא לדרשות הזהר עצמן (אליהן מתייחס רבי לוי'ק בחלקים אחרים של הביאור הארוך שלו). הרבה מהתורות בזהר נאמרות בדרך, כמו שעוד נדבר באריכות, וזה גם ההקשר כאן: רבי יהודה ורבי יצחק הוו אזלי בארצא. א"ר יהודה לר' יצחק גיזיל בהאי חקל דהוא ארץ מישר יתיר... עד דהוו אזלי פגעו ב' בההוא ינוקא דההו אזיל לקפוטקיא כו'. ר' לוי'ק, כדרכו, מתחיל עם הסברת הדמויות

בסיפור:

ר' יהודה חסד ור' יצחק גבורה...
ההסבר של רבי לוי'ק הוא לפי ההקבלה

שאספו את הביאורים של הרבי על דברי אביו, יש שני ביאורים⁵ על נקודה קטנה מאותו ביאור. בע"ה, נלמד היום את שניהם בע"ה.

על פניו לא כל כך ברור הקשר לפרשה, כשנלמד אולי נבין יותר טוב את הקשר. פרשת ויחי היינו "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה"⁶ — אלו היו השנים הכי טובות שלו⁷, שבע עשרה בגימטריא טוב. למה השנים האלה, דווקא בחו"ל, הן השנים הכי טובות שלו? כי כל הבנים יחד, יש "אתר שלים" ואז יש השראת השכינה! וכן, יעקב הוא עמוד התורה⁸, ו"אין טוב אלא תורה"⁹, וכאן יש לו טוב שנים של הרבצת תורה — הוא שלח את יהודה "להודות לפניו גשנה"¹⁰, להקים לו בית תלמוד שממנו תצא הוראה (לפי פירוש אחד ברש"י), וכל השנים האלה הרביץ תורה. כתוב שאפרים היה מצוי לפניו ללמוד תורה, יוסף שלח אותו ללמוד עם הסבא, והדבר ודאי הוסיף לו הרבה שמחה. זהו גם הסבר על פי פשט למה יעקב הקדים את אפרים מנשה — אפרים ישב אצלו בבית מדרש ולמד תורה ומנשה היה עסקן אצל יוסף (הם שני טיפוסים, כמו יששכר וזבולון, יושב אהל ובעל עסק, הראשון עושה את כל הבידורים במקומו, כשהוא בבית המדרש, והשני צריך לצאת מהמקום שלו לברר בידורים, לקיים "'[בקש שלום] ורדפהו"¹¹ במקום אחר"¹² — נושא השייך מאד גם לנקודה שלנו כאן, כפי שנראה).

בתורה יש רק פעמיים "שבע עשרה שנה"

ג אותיות עדיעה.

ד בראשית מז, כח.

ה זהר ח"א קפ, א. ראה תנא דבי אליהו רבה פ"ה; פסיקתא זוטרתא ר"פ ויחי. וראה לקו"ש חט"ו עמ' 422, וש"נ.

ו ראה זהר הנ"ל.

ז זהר ח"א קמו, ב.

ח אבות פ"ו מ"ג; ברכות ה, א.

ט בראשית מו, כח.

י רש"י שם מח, א.

יא תהלים לד, טו.

יב במדבר רבה יט, כז; תנחומא חקת כב.

ג בראשית לז, ב.

ד פירוש הרמ"ז על זהר ח"ב סד, א; ביאורי הזהר צ"צ ויחי עמ' קעא; אמרי נועם פרשת ויחי; עטרת ישועה פרשת ויחי.

ט בראשית רבה ד, ו.

טז קידושין מ, א; ילקו"ש שמות רמז רחצ. ראה שיחת ש"פ ויחי תשכ"ז ס"ה (תורת מנחם התועודיות תשכ"ז ח"א עמ' 401).

החסד, הוא "ראש כל המאמינים"^{כב}, "תשורי מראש אמנה"^{כג}. יש משהו בהוד שמתחיל דווקא ב"חסד לאברהם"^{כד}. הרמז הוא ש"יהודה ועוד חסד עולה אמונה. זהו הסבר אחד.

נקודה עוד יותר פשוטה: יהודה יכול להיות כמה דברים, מלכות והוד, וכאן הוא חסד. האור החוזר של חסד הוא הוד – נותן המתנה (אור ישר) הוא חסד ומקבל המתנה מודה לו (אור חוזר). ממילא, יש גם שרש של הוד בתוך החסד. עד כאן מאמר מוסגר למה ר' יהודה הוא החסד בכל הזהה.

המפגש בתפארת

א"ר יהודה חסד לר' יצחק גבורה, ניזיל בהאי חקל, בחי' מל' שהיא שדה אשר ברכו הוי', דהוא ארח מישר יתיר,

"חקל" הוא מלכות בכל מקום בקבלה, כמו שהסעודה הראשונה של שבת נקראת "סעודתא דחקל תפוחין קדישין"^{כז}. יצחק אבינו הלך בשדה, "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב"^{כח}, תיקן תפלת מנחה^{כט}, אבל כאן דווקא רבי יהודה (מהחסד) אומר שילכו בשדה, ור' לוי' מסביר (בקטע אחר) שהמטרה היא שהשמאל (רבי יצחק) יתכלל בימין (רבי יהודה), ולא להיפך (כפי שהיה אם רבי יצחק היה מציע זאת). התכללות השמאל בימין היא "דרך ישרה" (שעוד תוזכר לקמן באריכות), ה"ארח מישר" כאן:

ארח מישר הוא מה ששמאלא אתכלל בימינא... והוא בקו האמצעי ת"ת בחי' יעקב שעל ידו נכלל שמאלא בימינא... וכיוון ר' יהודה ברוח קדשו לילך בשדה ההיא ששם פגעו את הינוקא שהוא ע"ד בחי' ת"ת כדלקמן א"ה. (כ) שנכללו ר' יהודה ור' יצחק חסד וגבורה

של תלמידי רשב"י שבאידרא רבא^ל כנגד עשר הספירות, כמו שמובא במפרשים שם^מ: רבי שמעון בר יוחאי עצמו כנגד הדעת, והתלמידים כנגד שאר הספירות – רבי אלעזר בנו בחכמה, רבי אבא בבינה, רבי יהודה חסד, רבי יצחק גבורה, רבי יוסי בר יעקב בתפארת, רבי חזקיה בנצח, רבי ייסא בהוד, רבי חייא ביסוד ורבי יוסי במלכות.

רבי יהודה – סוד החסד

כל ההקבלות די מובנות (ואין כאן המקום להאריך), חוץ מההקבלה של רבי יהודה לחסד. הרי מצד משמעות השם יהודה הוא מלשון הוד, ובתורה השם יהודה שייך למלכות – מה הקשר שלו לחסד?

יהודה הוא מלשון הוד, גם במובן של הודאה על משהו שלמעלה מהשכל. הוד הוא אור מקיף, וכלל בחסידות^ט שאחד ההסברים ליחס בין חסד לגבורה הוא מקיף ופנימי. חסד הוא "וימינו תחבקני"^כ, מקיף, וגבורה היא השפעה פנימית. ההוד של יהודה הוא גם במובן של מקיף – לא רק הוד והדר, במובן של יפי, אלא "הוד מלכות"^{כא}, שהוא 'אורה' מקיפה על הראש. הפשט של הוד, הודאה על דבר שלמעלה מהשכל שלי, הוא מקיף. לכן הרבה פעמים קושרים הוד לאמונה. לדוגמא, ב"היום יום" של ה' טבת היה כתוב על כך שלהבנה יש גבול ואילו להודאה, שהוא מסביר מיד כאמונה ("גלייבן"), אין גבול. הודאה, על מה שלמעלה מטעם שלי, היא פשוט אמונה – שהיא רגש שאין לו גבול (שם הוא קושר הודאה ותמימות, מקור להסבר שלנו שפנימיות ההוד היא תמימות, שבקרו אותנו עליו).

שוב, מה השייכות לחסד? אברהם אבינו, איש

כב שמות רבה כג, ה.

כג שה"ש ד, ח.

כד מיכה ז, כ.

כה ראה זרה ח"ב פח, ב.

כו בראשית כד, סג.

כז ברכות כו, ב.

יז זרה ח"ג קכז, ב.

יח קול ברמה (ח, ב). ניצוצי אורות על זהר שם.

יט לקו"ת שה"ש טז, ב, ובכ"מ.

כ שה"ש ב, ו; ח, ג.

כא דברי הימים"א כט, כה; דניאל יא, כא.

הווארט כאן

שמהיטבאל היא
העצם של הדר –
לא רק שהוא הולך
ובוחר אשה כדי
שיהיו לו ילדים,
אלא הם יחידה
אחת, כמו יסוד
ועטרת היסוד

שנשאר רק "לצחצח את הכפתורים"^{לא} (והרבי מוסיף שכבר צחצחו את הכפתורים^{לב}) – זהו שלמות הבריור (קשור ל"דרך ישרה שיבור לו האדם" שתוזכר בהמשך) והתיקון בשביל להביא את הגאולה. גם שלמות הבריורים והמושג צחצוח (אור צח) שייכים ליסוד.

קפוטק"א ג' הדר מהיטבאל, שזהו ביסוד המחבר דכורא ונוקבא יחד, וביסוד גופא הוא יסוד ועטרתו...

הדר ומהיטבאל הם הזוג האהוב אצלנו... הייתי חושב שהם יסוד ומלכות, אבל הוא אומר שהם הולכים יחד, בספירה אחת. לשאר המלכים אין אשה, ואצלו האשה חלק מהותי ממנו (המספר הכי חשוב אצלנו בגימטריא של הדר-מהיטבאל הוא אשה). תמיד מסבירים (כפי שרבי לוי'ק מביא לפני כן בדבריו^{לב} מהזהר^{לד}) שהמלכים הראשונים לא היו נשואים ולכן נשברו. הווארט כאן שמהיטבאל היא העצם של הדר – לא רק שהוא הולך ובוחר אשה כדי שיהיו לו ילדים, אלא הם יחידה אחת, כמו יסוד ועטרת היסוד. היסוד הוא הכח המחבר זכר ונקבה, לכן בו יש צד זכר וצד נקבה, היסוד ועטרת היסוד (שבפרשת ויחי הם יוסף ואפרים^{לה}, שהזכרנו). והינוקא ת"ת אזל לקפוטקיא יסוד כי מת"ת נמשך ליסוד, וכמו שמיעקב ת"ת נמשך יוסף יסוד.

עד ש"גופא ובריתא חשבינן חד"^{לו}.

נוסיף רמו יפה: כשמחשבים ינוקא במספר קדמי (חישוב כל אות כסכום כל האותיות עד

לא שיחת שמח"ת תרפ"ט.

לב שיחת ש"פ יוצא תשמ"ח ס"ח.

לג עמ' רמא.

לד זהר ח"ג קלה, ב; רצב, א; ח"א רכב, ב.

לה ראה שער הפסוקים שמות ד"ה "ונבאר ענין אפרים בן יוסף".

לו זהר ח"ג רכג, ב ובכ"מ; ע"ח של"א (פרצופי זון) פ"ג.

יחד, הנה אז פגענו בה הוא ינוקא הרומז על ת"ת קו האמצעי... יעקב מכליל את יצחק, האבא, באברהם, הסבא – "לאכללא שמאלא בימינא"^{כח}.

הינוקא שהולך לקפוטקיא – מתפארת ליסוד

והנה הינוקא הזה שהוא בחי' ת"ת הזה אזיל לקפוטקיא, הרבה פעמים כתוב

שקפוטקיא היא סתם מדינת הים, מקום רחוק, אבל כאן ר' לוי'ק מדייק במהות המקום בתורה: קפוטקיא הוא התרגום דכפתור בפ' דברים בפסוק כפתורים היוצאים מכפתור, זהו פסוק מאד חשוב כאן, הפסוק העיקרי, שתורת רבי לוי'ק סובבת עליו, בשני הקטעים שאנו לומדים. כתוב "ועוים הישבים בחצרים עד עזה" – עזה אנחנו מכירים כפלישתים – "כפתרים היצאים מכפתר השמידם וישבו תחתם"^{כט}.

וכפתור הוא בחי' יסוד... א"כ קפוטקיא הוא בחי' יסוד,

איך הוא יודע? הוא מביא ממאורי אור. אבל איפה יש בתורה כפתור שאפשר לזהות? במנורת הזהב יש כפתורים, גביעים ופרחים – ט פרחים, יא כפתורים ו-כב גביעים. לפי הסוד, הכפתורים הם היסודות, נקודות חיבור, מהם יוצאים הקנים. גם עצם הצורה של כפתור עגול כנראה רומזת לספירת היסוד. הפרחים הם התפארת, היפרי הפאר, והגביעים הם המלכות, כלי קיבול. הכתיב הוא כפתור חסר, בגימטריא 700, ויחד עם יסוד עולה 780, יוסף פנים ואחור – עוד רמוז מפורש שזוהו היסוד.

חוץ מהרמז בתורה לכפתורים במנורה, יש קשר גם לווארט המפורסם של הרבי הקודם

כח ראה זהר ח"ג קעח, א.

כט דברים ב, כג.

ל מנחות כח, ב.

הראשון בעתיק, חסד וגבורה דעתיק המתלבשים בגלגלתא ומוחא סתימאה דאריך. כמוכן, כל סוד יג מדות הרחמים, המשכת רחמים, קשור לתפארת שפנימיותה רחמים (וכפי שעוד יתבאר). שוב, הסדר הוא שקודם יש את אורות גבורה דעתיק, מוחא סתימאה, ואחר כך בעיקר את החסדים, גלגלתא, והשיא הוא באמת התיקון האחרון, "ונקה".

אם כן, אפשר לומר שכאשר הולכים בדרך, יג מדות הרחמים, התכל"ס הוא להגיע לינוקא – המדה החותמת, "הכל הולך אחר החיתום"^{מג}, "ונקה". מי שמנווט זאת הוא דווקא רבי יהודה, חסד דעתיק, הגובר מהמזל העליון ("נצח חסד") עד המזל התחתון ("ונקה"). "ונקה" הוא לשון נקיות, תכלית שלמות הכפרה, "ונקה" לשבים". כשמתנקים חוזרים להיות כמו תינוק שנולד, ילד קטן, ינוקא. אחר כך אמא יונקת מהמזל התחתון, יסוד אמא מתפשט עד תפארת ז"א^{מז}, והתפארת נמשכת עד ליסוד – הווארט כאן שהינוקא בשדה הולך לקפוטקיא, וכעת ראינו שאפשר להסביר איך התהליך מתחיל ממקורות יג מדות הרחמים, עד "ונקה", משם ל"בינה לבא"^{מח} ואז מתפארת ליסוד.

ב. בירור קליפת העוים על ידי מחוצע

'עוים טהרו בכפתורים'

כעת מביא רבי לוי'ק את דרשת חז"ל^{מז} על הפסוקים "ועוים הישבים בחצרים עד עזה כפתורים היצאים מכפתר השמידם וישבו תחתם":

ועיין בחולין בסו"פ אלו טרפות, העוים היושבים בחצרים עד עזה, מאי נפקא לן מיני' כו' אמר הקב"ה ליתו כפתורים ליפקו מעוים כו'

מג ברכות יב, א.

מד ע"ח שער הכללים פרקים י"א. ובכ"מ.

מה הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").

מו חולין ס, ב.

אליה) הוא שוה 867, שלש פעמים טוב ברבוע, ששייך במובהק לתפארת וליסוד, כפי שפתחנו (על שני ה"שבע עשרה שנה" ועל ה"טוב הכפול ב"ויחי") – הינוקא הוא 'ילד טוב ירושלים'... עיקר הרמז הוא שהחלק הקדמי (כלומר, מה שנוסף על המלה ינוקא בחשבון הרגיל) הוא 700, כפתר! כלומר, העל-מודע שלו (ה'חלק הקדמי) הוא שמה שמנווט אותו, וכדי להשלים את ה'קדמיות' שלו הוא צריך ללכת לכפתור.

שרש הינוקא

לפני שנמשיך, כל הנושא של הינוקא – מה זה? מאיפה הוא מגיע? הולכים בדרך ופוגשים ינוקא...

קודם כל, ינוקא בגימטריא 167 – "הוי' אלהינו הוי' אחד"^{מז}, היחוד של שמע.

המלה ינוקא מזכירה את תיקון "ונקה"^{מח} ב"יג מדות הרחמים, התיקון האחרון (ששוה בגימטריא שש פחות, 161). מזל "ונקה" המקור של אמא – "אמא עילאה יונקת מתיקון ה"יג"^{מט}. חז"ל אומרים ש"ונקה" לשבים"^מ (עשינו^{מא} מתיקון "ונקה" 'ענין' גדול לדור שלנו ודרשנו גם "ונקה" לשוים"). מה הקשר לנושא כאן?

שני החכמים הם רבי יהודה ורבי יצחק, חסד וגבורה. האריז"ל מסביר^{מב} שסוד מדות הרחמים נמשך מהמקיפים והפנימיים של גלגלתא ומוחא סתימאה. שמונת התיקונים הראשונים הם בעיקר אורות מוחא סתימאה ומ"נצח חסד", השמיני (בו חפיפה, שניהם יחד), בעיקר המשכות של גלגלתא. גלגלתא ומוחא סתימאה הם חסד וגבורה דעתיק שמתלבשים באריך. אם כן, אפשר להעתיק את כל הערכים של רבי יהודה ורבי יצחק, חסד וגבורה, למקורם

לז דברים ו, ד.

לח שמות לד, ז.

לט שער מאמרי רשב"י, פירוש האד"ז (עמ' רמט). ובכ"מ.

מ שבועות לט, א.

מא אור לג' אלול ע"ג פ"ב; ט"ז אלול ע"ג פ"א (וכמ"פ במהלך השנה).

מב ע"ח ש"ג פרקים ד"ח.

ספירה אחרת בקו שמאל), אבל כתוב שכנגד התפארת, כמו שנסיביר.

קודם כל, על פי פשט, עוים הם מסרני פלישתים^{מט}. כתוב ש"פלשתים ליצנים היו"^נ – יש בעוים ליצנות, וממילא היסוד שלהם בארבעת היסודות הרעים (שמובאים בפרק א בתניא) הוא יסוד הרוח, שבאמת שייך לתפארת. זהו כבר איזה רמז ראשון למה קשור לתפארת. רבי לוי'ק מביא קשר מפורש למלך הרביעי במלכי התהו, שכנגד התפארת. מה סדר המלכים לפי האריז"ל^{מז}? בלע-דעת, יובב-חסד, חושם-גבורה, והמלך הרביעי, שכנגד התפארת, הוא הדד בן בדד שלגביו הפסוק קצת מאריך ומוסיף "המכה את מדין בשדה מואב ושם עירו עוית"^{נב}: ששם עירו עוית

עיקר הווארט של הקטע הבא – התכונה של תפארת דקדושה היא יושר. יש "צדיק" ולמעלה ממנו יש "ישר"^{נב}. סתם "צדיק" הוא ביסוד, כינוי של יוסף הצדיק, ו"ישר" בתפארת, מדת יעקב: [והוא היפך מן ת"ת דקדושה הנק' ישראל, ישר אל, וכך ישורון, ואיזהו דרך ישרה שיבור לו האדם כל שהוא תפארת לעושי' ותפארת לו מן האדם,

זהו מאמר של רבי בפרקי אבות^{נד}. יש פירושים שונים ב"תפארת לעושיה" ו"תפארת לו מן האדם", אפשר לפרש כמו "טוב לשמים וטוב לבריות" שהזכרנו. בכל אופן, זו עוד הוכחה ש"תפארת" היא "דרך ישרה". נזכיר שכל הסיפור שלנו הוא שרבי יהודה (שמצד החסד) ורבי יצחק (שמצד הגבורה) הולכים ב"אורח מישר", "דרך ישרה", ושם פוגשים הינוקא שמהתפארת.

שוב, הווארט כאן הוא מאמר של רבי, כותב המשניות ('מההפכה הראשונה' אצלנו), שיוצא

מט יהושע יג, ג.

נ ע"פ ע"ז יט, א.

נא ע"ח ש"ח (דרושי נקודות) פ"ד (מ"ת).

נב בראשית לו, לה; דברי הימים א, מו.

נג ראה לוח 'היום יום' יד כסלו (נתבאר בארוכה בספר באהלי צדיקים).

נד אבות פ"ב מ"א.

וליתו ישראל ליפקו מכפתורים ע"ש. למה היה צריך בכלל לכתוב זאת בתורה?! ללמד על חסד ה' עמנו – ישראל לא יכלו להוציא ישירות את המקום מידי העוים, ולכן קודם כבשו אותו כפתורים וישראל כבשו מהם. התהליך הזה, לפיו יש קליפה אחת שכובשת קליפה אחרת, ממנה כובשים ישראל, הוא הנקודה הכי חשובה לנו כאן. זו הנקודה שאליה מתייחס הרבי באריכות בתוך הקטע הזה, והיא נוגעת לכל היחס לאומות. בכלל, בחרנו בקטע הזה כי הוא שייך לתיקון האומות – הנושא שלנו ב'מהפכה הרביעית'^{מז}. כאן יוצא משהו מיוחד, אנחנו 'עוזרים' בקליפה אחת כדי לכבוש-לברר קליפה אחרת. לפעמים שואלים בשביל מה צריכים גוים מסוימים, וכאן יש עוד תשובה – יש גוים שנדרשים כדי להוריש גוים אחרים, על מנת שבסוף אנחנו נוירש את כולם... צריך להבין זאת לעומק.

תפארת דתה ותפארת דתיקון – עיוות ויושר

מסביר רבי לוי'ק את הסוד הפנימי:

ל"פ העוים שהוא מלשון עוית, כדאיתא שם שכל הרואה אותן אוחזתו עוית, הם מבחי' ת"ת דתהו

אמרנו שהפרשה שלנו, פרשת "ויחי יעקב", מביאה לשיא והעצמה של חיי יעקב. האבות מכוונים כנגד חג"ת, ויעקב הוא ספירת התפארת. כל דבר יש בתהו ובתיקון, "את זה לעמת זה עשה האלהים"^{מח} – כאן יש את הלעומת-זה של יעקב. תתכנה הרבה תופעות של לעו"ז של ספירה, ותופעה אחת של לעו"ז של תפארת היא עוים. חז"ל אומרים שהעוים נקראים כך כי מי שרואה אותם נאחז עוית – ביטוי שמשמשים בו גם היום. עוית היא דבר לא טוב, מאד לא טוב, לכן הייתי חושב שהלעו"ז של גבורה (או

מז השם שניתן למשימת הפצת התורה לאומות העולם. מדובר רבות החל מהתנועות כ"ד טבת ע"ה.

מח הקלת ז, זי.

ש"חביבין יסורין" וקבל על עצמו שלש עשרה שנה של יסורים. אבל, מספרת שם הגמרא, היסורים שלו "על ידי מעשה באו ועל ידי מעשה הלכו":

על ידי מעשה באו מאי היא? דההוא עגלא דהוה קא ממטו ליה לשחיטה אזל תליא לרישיה בכנפיה דרבי וקא בכי. אמר ליה: זיל לכך נוצרת! אמרי, הואיל ולא קא מרחס ליתו עליה יסורין.

ועל ידי מעשה הלכו, יומא חד הוה קא כנשא אמתיה דרבי ביתא, הוה שדיא בני כרכושתא וקא כנשא להו, אמר לה: שבקינהו, כתיב 'ורחמיו על כל מעשיו'. אמרי, הואיל ומרחס נרחס עליה.

רואים שהיסורים שלו באו וגם הלכו על ידי סיפורים של רחמנות בהקשר של צער בעלי חיים (היה לנו פעם¹³ שיעור גדול על כך שיסוד החינוך הוא לרחמנות, השתתפות בצער הזולת, וכלי חשוב לכך הוא דווקא המצוות שקשורות לצער בעלי חיים¹⁴). יש לנו כמה וכמה תלמידים, ובמיוחד תלמידות, שזהו הענין שלהם. אם רבי הוא התפארת – הוא הרחמים, פנימיות התפארת. הייתי יכול לחשוב שרחמים הם דווקא על סטרא דקדושה, דווקא לנשמות ישראל מגיע רחמים, אבל לא – צריך להתדמות לה' ש"טוב הוי' לכל ורחמיו על כל מעשיו"¹⁵.

אמרנו שבפרשת ויחי מגיעים לשיא של חיי יעקב, טוב השנים הכי טובות שלו. אלה השנים שהוא חי בארץ מצרים, מקום לא רק של יהודים – כנראה שם מגיע לשיא הרחמים שלו על

כאן מכוון בין התנאים כנגד יעקב אבינו בתורה שבכתב. זו הנקודה שהרבי מאריך בה מאד בנקודה השניה, שנלמד בע"ה. הרבה פעמים אומרים¹⁶ שיעקב הוא רבי עקיבא, אותיות יעקב בתוספת א, אבל כאן יוצא שעיקר יעקב אבינו, עמוד התורה, מי שכתב את התורה שבעל פה – "המהפכה הראשונה" אצלנו – הוא רבי. למה? כי יעקב הוא תפארת, ישר, ורבי בפרקי אבות אומר "איזו היא דרך ישרה וגו'".

הרי שדרך ישרה הוא מדת הת"ת מדתו של יעקב קו האמצעי

זהו כבר רמז מאד חזק למה עוית ועוים הם תפארת דתהו. התפארת דתיקון היא יושר והתפארת דתהו היא התכונה ההפוכה – עוים ועוית מלשון עיוות ועיקום. יעקב אבינו הוא עמוד התורה כי יש לו, כמו שאומרים היום, 'ראש ישר' – א גלייכע קאפ. למדנו לא מזמן¹⁷ שיש אחד "שונה הלכות" שאומר חידושים, והכל אצלו נשמע מאד גלייך, ובאמת הכל כח המדמה. הוא ממש התפארת דקליפה, אומר 'גלייך ווערטל', דברים שנראים חלקים וישרים ובעצם הם עקומים.

תפארת דקדושה – שלמות מדת הרחמים

רבי לוי'ק ממשיך וקושר זאת גם למדת הרחמים:

[וכן בתניא פמ"ה עוד יש דרך ישר כו' ע"י מדתו של יעקב אע"ה שהיא מדת הרחמים כו', הרי שמדתו של יעקב, רחמים ת"ת, נקרא ישר... אמרנו שיוצא כאן שבין התנאים יעקב אבינו הוא רבי, שכנראה השבוע צריך להתעצם אתו. כשמתקשרים לצדיק מתקשרים לכל הענינים שלו. אחד הענינים הכי יסודיים אצל רבי הוא היסורים שלו. הגמרא¹⁸ מספרת שרבי ראה

נה ספר הליקוטים ויצא פכ"ט.

נו בלקוטי מוהר"ן נד – נתבאר ב"נחלי אמונה" לפרשת מקץ.

נד בבא מציעא פה, א.

נח א' סיון ס"ג (סיון הוא החדש השלישי, כנגד יעקב, שגם הודגש באותו שיעור – עיי"ש).

נט נקודת הביאור שם מדוע החינוך לרחמנות קשור דווקא לצער בעלי חיים: ביחס לזולת יש לנו עושר של רגשות, ולכל לראש אהבה ("ואהבת לרעך כמוך"), ואין דגש דווקא על רחמים. לעומת זאת, החיות אינן חלק מבני הבית (באופן המתוקן גם חיות הבית מתגוררות בחצר) ואינן אוהבים אותן, אך אנו מצויים לרחם עליהן (תוך הרגשת האחריות על החיות שלנו). לכן, דווקא דרך היחס לבעלי חיים מחנכים לרחמנות.

ס תהלים קמה, ט.

יש לרחם על הזולת, לרחם על בעל חי, וגם על הנשמה צריך לרחם – "איך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים"

שנראה כמו 'גלייכע ווארט' הוא בעצם עקום), כך התפארת של הקדושה היא רחמים, אפילו על בעלי חיים, והתפארת של הקליפה היא אכזריות – "יודע צדיק נפש בהמתו ורחמי רשעים אכזרי"^ט, הרחמנות של הקליפה היא בעצמה אכזריות^ט.

הממוצע בין תהו לתיקון

שוב, העוים והעיר עוית הם התפארת דקליפה, העיוות והאכזריות, וצריך שהם יכבשו בידי התפארת דקדושה, "תפארת ישראל", היושר והרחמים. החידוש כאן הוא שלשם כך צריכים שהכפתורים ישמידו את העוים וישבו תחתם ואז ישראל יכבשו את כפתורים. מהו הסוד?

חידוש עיקרי כאן הוא שיש ממוצע בין תהו לתיקון. לכאורה דבר מתבקש, אבל חידוש גדול – אם אשאל מקובל האם יש ממוצע בין תהו לתיקון בכלל לא מובן מאלי. לגבי מידות, יש אדם שהוא תהו, אדם תוהי, ויש אדם מתוקן. אחד מפירושי תהו ותיקון הוא איסדר וסדר^{טז}. אחד שלא מסודר הוא תהו ואחד מסודר הוא תיקון. יש את הווארט^{טז} שבחב"ד דורשים סדר והרביים עצמם היו מסודרים. אפשר לצייר אחד שהוא חצי בלאגניסט וחצי מסודר, אבל בהגדרת הטבע הזה כ'קצת תהו וקצת תיקון' יש חידוש גדול. בכל עולם יש את כל הספירות, "את זה לעמת זה עשה האלהים". האמירה שיש ממוצע בין תהו לתיקון נוגעת גם למשפט הזה, ממנו משמע שיש רק שני דברים, "זה לעמת זה", אבל כאן מובן שיש גם משהו באמצע.

כל מה שה' ברא בעולם. אפשר לדרוש שאלו השנים שבהן הגיע לתכלית העבודה של "טוב הוי' לכל ורחמי על כל מעשיו". אז יעקב מברך את פרעה ומפסיק את הרעב בכל ארץ מצרים – מרחם על כל הבריאה.

כתוב שתיקון יוסף הוא "ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירו"^{טז} – הוא רחם עליהם^{טז} (הכרה

היא דעת^{טז}, נשמת התפארת^{טז}, ורחמים תלויים בדעת^{טז}). בהתחלה, כשיוסף הוציא את דבתם של אחיו רעה, לא רק שהוא לא רחם על כל הבריאה – אפילו עם אחיו לא נהג ברחמנות. אחר כך התיקון שלו הוא "משם רעה אבן ישראל"^{טז}, שהוא מרחם. דווקא במצרים הוא התחיל לרחם. כשהוא עמד בנסיון עם אשת פוטיפר, הוא עשה זאת בעזרת ה' על ידי שראה את "דמות דיוקנו של אביו"^{טז} – התנוצצות של מדת הרחמים. זו מדת הרחמים לרחם על הנשמה שלך. יש לרחם על הזולת, לרחם על בעל חי, וגם על הנשמה צריך לרחם – "איך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים"^{טז}, גם סוג של רחמנות. כך הוא ניצל, וכך אחר כך תיקן כלפי האחים שלו – הכל בא מיעקב אבינו, מדת הרחמים.

שוב, הרחמנות של יעקב בסוף החיים שלו, בארץ מצרים, מגיע לכל הבריאה. גם רבי בסוף ימיו עומד בנסיון של רחמנות על בעלי חיים. כמו שהתפארת של הקדושה היא יושר והתפארת של הקליפה היא עיוות (ואפילו מה

סא בראשית מב, ח.

סב רש"י שם.

סג ראה הנפש פ"ז (עמ' קיח ואילך).

סד ע"ח כללי מהרח"ו כ; פע"ח שער הלולב פרקים ב'ג. ע"פ תקו"ז תקו"ג (כט, א).

סה ראה לקו"מ תורה קיט.

סו בראשית מט, כד.

סז סוטה לו, ב.

סח בראשית לט, ט.

סט משלי יב, י.

ע וראה הסברת הענין באריכות בספר שארית ישראל (ר"י יפה), "דרוש מלחמת ארבעת המלכים את החמשה" פט"ו.

עא ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"ג עמ' 127; ח"ד עמ' 87. ובכ"מ.

עב לוח "היום יום" ד' תמוז.

ש"בהו" הוא כבר תיקון – "בוֹהוּא". ממוצע בין תהו לתיקון, במושגים של האריז"ל, הוא בין הנקודים לברודים. לכאורה אין ביניהם מציאות, אבל יש שם 'צל' של מציאות – משהו שנמצא במקיפים. בכתר של התיקון יש עולמות שהם אמצע, בין הנקודים לברודים. עד כאן קצת הקדמה כללית לענין. נראה את דברי רבי לוי'ק ונסביר אותם, ואחר כך נלמד את השיחה של הרבי שמסבירה עוד יותר את המשמעות של הדברים ב'עבודה'.

בירור הזכר והנקבה דתהו על ידי ממוצע

כעת נקרא רבי לוי'ק:

וכפתורים היוצאים מכפתור, קפוטקי"א, יסוד ועטרותו בחי' הדר ומהיטבאל, השמידים וישבו תחתם, וליתו ישראל ת"ת דתיקון וליפקם ומכפתורים כי הרי כל ענין התיקון בנוי ומשוכלל על הדר ומהיטבאל.

רואים שהממוצע בין התהו לתיקון הוא בעצם הסוד של הדר ומהיטבאל. כי על פי פשט הדר הוא מלך של אדום, עוד לא מלך של ישראל, אבל לפי הקבלה הדר – שלא כתוב עליו שמת, סימן שהוא חי – הוא התחלת עולם התיקון, ראשית התיקון, ומה עוד שהוא נשוי, "ושם אשתו מהיטבאל", והם מהוים בעצם יחידה אחת (כנ"ל), "ושם עירו פעו"^{פב}, בחינת יוסף^{פג}, ו"פעו" לשון הופעה וגילוי (כמו שרבי לוי'ק מזכיר כאן^{פד}), יש בו גילוי אלקות. אם כן, מחד הוא ממלכי אדום ומצד שני הוא ראשית התיקון, אז כל הסוד של הדר ומהיטבאל – שכל כך אוהבים – הוא בעצם סוד של ממוצע, מעין מעבר.

והנה, בדברי הימים^{פה} גם המלך הדר נקרא

עוד לפני שנקרא ונסביר מה שרבי לוי'ק אומר, נציין שיש ממוצע אחד שכן כתוב בפירוש, ומאריכים בכך בתניא ובהמשך בשאר דרושי החסידות – נגה. נגה הוא גם אור, "וארח צדיקים כאור נגה הולך ואור עד נכון היום"^{פז}, וגם מעורב, גם קליפה. יש בנגה טוב ורע – אם הטוב מתגלה הוא מתחבר לקדושה ואם לא הוא יורד ונכלל בשלש קליפות הטמאות לגמרי^{פח}. בכל אופן, זהו מעבר, שיכול להיות בשני הכיוונים – דו־סטרי^{פח}, יש סטרא דקדושה וסטרא אחרא וביניהם משהו דו־סטרי.

אדמו"ר האמצעי מדבר גם על ממוצע בין הקדושה לנגה, ואומר^{פז} בפירוש "יש להקדים בענין כללות ההשתלשלות הנוכח בעץ חיים בענין אבי"ע שיש בודאי פרטים רבים בזה שלא העלה בספר" ומאריך שם שודאי לא יתכן שאין ממוצע בין הקדושה ובין הקליפה גם אם הוא לא נזכר בפירוש. לגבי האמור שם נציין כי לפעמים בכתבי האריז"ל^{פז} כן כתוב שה"חשמל" שמוזכר בפסוק הנגה^{פח} הוא-הוא עוד ממוצע, שה"חש" שבו שייך לנגה וה"מל" שבו לקדושה. סוד החשמל הוא אב־טיפוס של ממוצעים בכל מקום, לכן זו המלה הכי סודית בתנ"ך. גם אצל הבעל שם טוב סוד החשמל הוא יסודי מאד, והוא מוסיף בתוכו עצמו עוד 'ממוצע' (חש-מל-מל)^{פט}.

לכל הנושא יש גם קשר ליום שנכנסים אליו כעת, יג טבת. הסברנו בעבר^{פז} שזהו ה־בהו (יג) שב־תהו (טבת). בהו הוא בדיוק הממוצע, המעבר, בין תהו לתיקון, כי כתוב בספר הבהיר^{פא}

עג משלי ד, יח.

עד ראה תניא פ"ד.

עה בחינה זו מוסברת בספר קומי אורי מאמר "זאת יהושוע צויתי" עמ' קיב על פי ביאור האריז"ל לסוד הירדן, ש"נטל מזה ונתן לזה".

עו שערי תשובה בתחלת ד"ה "היה העטופים ללבן".

עז ראה אוצרות חיים שער האונאה.

עח יחזקאל א, ד.

עט כש"ט (קה"ת) אות כח.

פ ראה שיעור כ"ט אלול ע"ד (נדפס בגליון "ואביטה" יום הכפורים ע"ח).

פא ספר הבהיר אות ב.

פב בראשית לו, לט: "... וימלך תחתיו הדר ושם עירו פעו ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב".

פג לקוטי הש"ס פירוש "ואלה המלכים".

פד עמ' רמ, בסוד "הופע בהדר גאון עזך". ראה גם תקט"ו תפלות תפלה תכ.

פה דהי"א א, נ.

הוא אומר שמואב הוא המלכות דקליפה. כנראה מתכוון ש"אבא יסד ברתא"¹⁹ – מואב הוא לשון מאבא, מלכות שהאבא יסד. סיחון הוא גם קליפה של מלכות, לשון שיחה ("סיחה נאה"¹⁹), ורבי לוי'ק מדגיש ששיחה ודיבור הן כבר תופעות ששייכות בעיקרן לתיקון, לכן זהו כבר ממוצע בין תהו לתיקון. מואב הוא בן הבת הבכורה של לוט – כזו תאוה של גילוי עריות, מאב ובת, לא בשבילנו לתקן. חז"ל גם מדגישים²⁰ שלבת הצעירה, הצנועה יותר, היתה לפחות מעלה של "שיחה נאה" ביחס לבת הבכירה, הפרוצה יותר. לכן, שקודם כל תבוא קליפת סיחון ותכבוש את מואב, ואחר כך אנחנו נוכל להוציא מסיחון. ומסיים רבי לוי'ק:

זהו כיוצא בדבר, כי בעוים וכפתורים הוא הבירור דז"א דתהו ת"ת, וכיוצא בדבר במואב וסיחון הוא הבירור דמל' דתהו... זהו שאזל הינוקא ת"ת דתיקון, כמו בחי' ישראל, כמ"ש כי נער ישראל, לקפוטקיא, כפתור, כמו ליתו ישראל וליפקו מכפתורים.

יש פה המון רמזים. קראתי מה, נראה מה נספיק להוסיף.

ג. בירורי טבע המציאות ובירורים שמתחת למציאות

הרבי: יש בירורים שנמוכים מדי
עבור ישראל

קעת נלמד את דברי הרבי, שאומר ווארט שרק בשבילו היה כדאי כל הלימוד עד כאן:
נוסף על הטעם הפשוט שבג"י לא היו

אפילו תאוה, של
זכר ונקבה, יותר
טובה מאכזריות.
אי אפשר לתקן
את האכזריות
באופן ישיר. לכן
קודם צריכים
לבוא הכפתורים,
תאות היסוד,
ולהשמיד את
האכזריים

הדד (בגימטריא בהו, בחינה של ממוצע בין תהו לתיקון, כנ"ל) – ד"ר מתחלפות. רואים שיש קשר בין המלך הרביעי, האמצעי בשבעת המלכים, שכנגד ספירת התפארת, והמלך השמיני. המהלך כאן הוא שהבחינה של הדר ומהיטבאל מורישה את המלך הדר ששם עירו עוית ומכינה את השטח לכיבוש של עם ישראל.

אמרנו שעוית, התפארת המעוותת של הקליפה, היא גם אכזריות. הדר ומהיטבאל, הממוצע כאן, הם כנראה תאות היסוד – תאוה שיכולה להיות בקדושה ויכולה להיות בקליפה. אפילו תאוה, של זכר ונקבה, יותר טובה מאכזריות. אי אפשר לתקן את האכזריות באופן ישיר. לכן קודם צריכים לבוא הכפתורים, תאות היסוד, ולהשמיד את האכזריים. אז יכולים לבוא ישראל ולרשת אותם, כלומר להפוך את היסוד לקדושה.

רבי לוי'ק אומר:

[והנה זהו הבירור דהדכורא דתהו, שעיקרו תפארת,

ומסביר את המשך דברי הגמרא גם על בירור הנוקבא דתהו, שגם בו יש אותה תופעה של ממוצע שמאפשר את הבירור:

כיוצא בדבר אתה אומר כי חשבון עיר סיחון כו' ליתי סיחון וליפוק ממואב וליתו ישראל וליפקו מסיחון, מואב הוא מל' דקליפה, וליתי סיחון מלשון שיחה ודיבור שענין זה יש בתיקון, מי שם פה לאדם, ועיין בתו"א פ' שמות ע"פ זה ע"ש, וליתי ישראל שהם בתיקון וליפקו מסיחון,

מה שהוא כותב כאן צריך ביאור. הרבה פעמים שמואב ועמון הם חו"ב דקליפה²¹, אך כאן

19 זרה ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).

פח בבא בתרא עח, ב.

פט נזיר כג, ב ועוד.

20 ספר הליקוטים דברים. ובכ"מ.

אמר שלא צריך להיות כך. גם משה רבינו רצה להכנס לארץ. כמו שהרבי אמה, רואים שיש יתרון בעבודה בה המברר נכנס למקום המתברר. נשמע שהנחש צודק בטענה שלו... אך תיכף נראה את החידוש של הרבי כאן.

הפלא שאת עבודת המדבר לעומת הכניסה לארץ הרבי משה לעבודה בזמן הבית לזמן הגלות. מי שהיה במדבר ולא רצה להכנס לארץ נהג לא כשורה, אך ודאי שמי שנמצא בארץ ישראל בזמן הבית (עבודה לכתחילה) לא רוצה לצאת לגלות (דיעבד שבדיעבד), ואף על פי כן יש יתרון גם בגלות:

ועד"ז החילוק בין שבין הזמן שביהמ"ק היה קיים לזמן הגלות – שבזמן הבית היו ישראל על אדמתם, וע"י עבודתם במקומם פעלו הברור בכל העולם, משא"כ בזמן הגלות, "א' מכס גולה לברבר" א' מכס גולה לסמטרי", שיוצא ממקומו ויורד למקומו של המתברר כו'. ובאופן הב', כשצריך לירד למקומו של המתברר – דרושה זהירות יתירה שהירידה לא תה' למטה ביותר, כיון שיש ענינים שהם למטה כל כך עד שאי אפשר לבררם עי"ז שמתעסקים עמהם באופן ישיר [לאחר הקדמת הירידה אליהם], כי אם, שע"י ההתעסקות עם הענינים התחתונים שורדים אליהם כדי לבררם, נעשה בדרך ממילא גם הברור בהענינים הכי תחתונים שאי אפשר לירד אליהם כו'.

וענין זה מודגש גם בנוגע לכיבוש הארץ – שהיו אומות שלא היו יכולים לכבשם בעצמם, כדי שלא לירד למטה מטה ביותר, כי אם, לאחר הקדמת כיבושם ע"י שאר אומות, כנ"ל. ומזה מובן גם בעבודת כאו"א מישראל – שנוסף לכך שיש זמנים שבהם מתעסק רק בעניני קדושה [ועאכו"כ אצל אלה שעבודתם היא בקו דישכר, יושבי אוהל, שעיקר עבודתם בעניני קדושה], הרי גם בזמנים שבהם עוסק בברור העולם [ובפרט אלה שעבודתם היא בקו דזבולון, שעיקר עבודתם בברור העולם],

יכולים לכבוש העוים [פלשתים] "מדאשבעי" אברהם לאבימלך אם תשקור לי ולניני ולנכדי", ועד"ז בנוגע למואב, "דאמר לו הקב"ה לישראל אל תצר את מואב" – יש לומר גם טעם פנימי, שאומות אלו [עוים, מואב] הם למטה ביותר עד שבנ"י אינם יכולים לבררם באופן ישיר, וברורם נעשה ע"י עבודתם של ישראל בכיבוש שאר האומות, שכבשו תחילה מהאומות שלמטה מהם [כפתורים שכבשו מעוים, וסיוחן שכבש ממואב] כדי שיוכלו להכבש ע"י ישראל.

וביאור ההוראה בעבודת האדם:

בעבודת הברורים יש ב' אופנים: [א] המברר נמצא במקומו, וע"י עבודתו במקומו נעשה הברור בדרך ממילא, [ב] המברר צריך לצאת ממקומו ולירד למקומו של המתברר כדי לבררו, שע"ז נעשה הברור בשלימותו, מצד ובגדרי התחתון.

שני סוגי הברור שייכים לשני הטיפוסים שהזכרנו בתחלת השיעור – יששכר, שיושב בבית המדרש, וזבולון, שיוצא למסחה, "שמח זבולן בצאתך ויששכר באהליך"^צ (שאמרנו שהם גם כמו אפרים ומנשה). למדנו פעם^צ על טענת הנחש, שרצה שאדם יברר אותו במקומו, ולא יברר אותו כמו יששכר, בדרך ממילא. נשמע כאן שיש צדק בטענה שלו, "שעל ידו נעשה הברור בשלמותו מצד ובגדרי התחתון".

ולדוגמא:

החילוק שבין ההליכה במדבר להכיבוש והכניסה לארץ – שבלכתם במדבר היתה עיקר עבודתם בעניני קדושה, ובדרך ממילא פעלו גם בירור העולם, ובהכיבוש והכניסה לארץ היתה עבודתם באופן של התעסקות בברור העולם.

המרגלים רצו להשאר בעבודת המדבר^צ, וה'

צ דברים לג, יח.

צא ט"ו מנחם"אב תש"פ – ביאור מאמר ד"ה "לדוד ה' אורי וישעי" מהרה"צ רבי הלל מפאריטש זצ"ל (נדפס בגליון שפטים תש"פ).

צב כמבואר באריכות בלקו"ת שלח.

יוצא כאן שגם מי שיוצא להתעסק עם הביורורים הכי רחוקים - יש עדיין ממד שחייב להיות בדרך ממילא. ככל שמברר על ידי תורה - יותר מתברר בדרך ממילא

למתחת למציאות. כי אם ירד לשם הוא יאבד את הסוד שלו, יאבד את הראש שלו, ולא יוכל לברר. כמה שהוא יהודי, ויש לו כחות עצמיים ואין סופיים, הוא לא נועד לרדת מתחת המציאות. עצם המציאות הוא סוד הממוצע בין התהו (שלמטה מהמציאות) והתיקון (שלמעלה מהמציאות). צריך להשאר שם – לא לצאת מגדר המציאות.

נאמר זאת יותר ברור:

המציאות היא הטבע שה' טבע בעולם. למטה מן המציאות היינו למטה מן הטבע – משהו לא טבעי, עצם העיוות, הסוד של העוים. זהו לא סתם ראש מעוות, אלא מצב בו כל ההסתכלות וכל החוויה של המציאות היא 'לא זה', היא מעוותת – אסור להגיע לאותו מקום. הסיפור של עמים שאי אפשר להגיע אליהם ישירות מזכיר במעשה בראשית את הנפילים שהיו בארץ, מלאכים שנפלו מן השמים^{צג}, האימים וכו', הגיבורים הגדולים שהם סוגי ענקים שלא במציאות שלנו היום. גם אותם מורשיים עמים אחרים לפני שאנחנו מורשיים אותם^{צד}. אלה תופעות לא בטבע המציאות שלנו. אנחנו צריכים להגיע למה שבטבע המציאות, ואלה לא. אני יכול לדמיין שעוים לא במציאות, אבל מואב נשמע לי כן כמו כל העמים שהיו בעולם. כנראה מכיון שמואב יצא מהסיפור של לוט עם הבת הבכירה שלו יש בו איזה ממד שלמטה מהמציאות.

שוב, התפקיד שלנו הוא לכבוש את טבע המציאות, ולא למטה ממנו. בהחלט יש גם מה שלמטה מטבע המציאות, אבל הכיבוש שלו אינו התפקיד שלנו – העמים של המציאות צריכים לכבוש את העמים שלמטה מן המציאות, ואז

צריך להזהר שלא לירד מטה ביותר להתעסק עם ענינים תחתונים ביותר שאי אפשר לבררם ע"י התעסקות ישירה, כי אם, בדרך ממילא.

החידוש כאן שגם זבולון יוצא רק עד גבול מסוים ולא למטה ממנו. כשיוודים למקום המתברר ומתעסקים עמו מתלכלכים – אבל יש "לך לך"^{צז} של אברהם (אותיות 'לכלך'^{צח}) שעוד בסדר, כמו שלומדים בכל ספרי

החסידות, אך גם הוא רק עד גבול מסוים. איך הוא מברר את מה שלמטה? אם הוא מברר את שלו, העמים עצמם יכבשו את מה שלמטה – ואז יתן לנו בדרך ממילא. יוצא כאן שגם מי שיוצא להתעסק עם הביורורים הכי רחוקים – יש עדיין ממד שחייב להיות בדרך ממילא. ככל שמברר על ידי תורה – יותר מתברר בדרך ממילא. לכן גם על זבולון כתוב^{צח} שהוא יודע ספר, בן תורה, קובע עתים לתורה – גם הוא לא יורד בעצמו לברר למטה מן המציאות. לכן חובה שיהיה כח של ממילא, שבא מן התורה, בחינת יעקב, "ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה".

תקון, טבע המציאות, תהו

צריך כעת לקצה, אז נאמר את הנקודה

בקצרה:

יש ווארט של רבי אייזיק^{צט} שיש מציאות ויש מה שלמטה מהמציאות^{צז}. גם יהודי שעוסק בביורורים של "ורדפהו' במקום אחר" לא צריך – ואפילו אסור לו – לרדת יותר מדי, להגיע

צג בראשית יב, א.

צד אנכי והילדים עמי' להילו (הובא בפנים אל פנים פ"ד סעיף ה עמ' קנז); שיעור ר"ח חשון ע"ד.

צה עפ"י שופטים ה, יד.

צו חנה אריאל לך לך ד"ה "חמשה קנינים".

צז ראה גם בהקדמת הספר אדמה, שמים ותהום ובמאמר "שני ראשים" שם.

צח רש"י על בראשית ו, ד; במדבר יג, לג.

צט ראה דברים ב, כ"א ובראשית רבה כו, ז.

אנחנו נכבוש אותם.

אם כן, מוסבד כאן שיש תהו, שהוא הלמטה מן המציאות; ויש טבע המציאות; ויש תיקון. המכלול הזה – **תהו־טבע המציאות־תקון** – הוא שלמות, 1600, 40 ברבוע. המספר הזה יוצא יפהפה גם מהקטע שלמדנו. יש כאן חמשה שמות – **עוים כפתרים מואב סיחון ישראל** (צריך שהכפתורים ירשו את העוים וסיחון את מואב ואז ישראל יירשו את כולם) – והם עולים יחד בדיוק אותו מספר! 1600 הוא סוד "**ומספר את רבע ישראל**"^ק, השלמות של ישראל עם מה שהם כובשים־דובעים (כמו "וכבשה"^{קא}).

תפקיד האו"ם

שני העמים שצריכים להגיע אליהם דרך ממוצע הם **עוים ומואב**, ר"ת **עם** – זהו עוד רמז, מאיך־ספור רמזים שלנו, של "אין מלך בלא עם"^{קב}. הווארט של הרמז הוא שחייבים להגיע אליהם – אי אפשר להשלים את התיקון בלעדיהם. לכן באמת זהו שיקול דעת קשה ואפילו קצת 'נסיון' למי שעוסק בעבודת הבירורים – יש פה בירורים שצריך לעשות אותם, אבל אני לא יכול לעשות אותן ישירות אלא רק בעקיפין, דרך קליפה אחרת דווקא. צריך עזרה מהקליפות!

לא דברנו מספיק על הנקודה הזו, הנחיצות שיש באומות. בכלל, את עבודת הבירורים יכולים לעשות רק ישראל – החל מאברהם אבינו, היהודי הראשון^{קג}. האם גוי עושה בירורים? על פי פשט לא, אבל כאן רואים שיש מציאות שגוי בהחלט מסייע ועושה פעולה מסוימת של בירור, איזה בירור ראשון, ואחר כך ישראל עושה את הבירור. על דרך מה שקורה בקדושה גופא בין

יוסף והאחים^{קד} – מה שמגיע לשיא בפרשה שלנו. יש דברים שגם השבטים לא יכולים לעשות, לכן צריך גוי – את הגוי המתאים לענין כדי שיעשה בירור א' כדי שיהודי יעשה אחר כך את הבירור השלם.

זהו נושא שצריך להסביר טוב, להבין מה הם עושים. יש בירור של גאולת ניצוץ – הם ודאי לא גואלים. אבל הם מורידים איזו קליפה מאד קשה, שאנחנו לא יכולים לעשות. [שאלה: אפשר לומר שאם יש איזו מיתולוגיה שלא רוצים לעסוק בה, ומישהו כתב עליה מחקר מדעי, אז כבר אפשר לקרוא?]. כן. הם לא עושים בירור, אבל מחלישים את הרע. יש בירור של הוצאת בר מפסולת או פסולת מבר – הם לא יכולים לעשות אף אחד מהם, אבל הם יכולים לפורר את הפסולת ולהחליש אותה כדי שיהיה אפשר לברר. עוד הסבר אפשרי – לפעמים הפסולת והבר כל כך דבוקים שאי אפשר להפריד ביניהם, והם יכולים לרכך כדי שיהיה אפשר להפריד. זו הקדמה שמאפשרת אחר כך ליהודי לעשות את הבירור בין הפסולת והבר.

שוב, הרמז של "אין מלך בלא עם" אומר שבתודעה צריך להגיע גם לשם – רק שאי אפשר להגיע באופן ישיר. לכן אפשר להבין למה מלך ישראל עושה ברית לפעמים עם אומות העולם, שאינם חסידי אומות העולם. על ידי הברית שהוא עושה עם עוד גוים, הם עוזרים לו לרשת ארצות ולעשות בירור במקום שאינו יכול מצד עצמו. כל הנושא הזה הוא תיקון האו"ם. הרבי אמר^{קה} שהאו"ם הוא קליפה מאד קשה, אבל צריך כן שיהיה איזה או"ם שמסייע^{קו}, שעם ישראל כן יכול לעבוד איתו יחד. כמובן, בחרנו את הקטע הזה לכתחילה כי הוא שייך למהפכה הרביעית.

קד מאמר ד"ה "והנה אנחנו מאלמים" בתו"א וישב (כח, א ואילך) ובתו"ח שם (רד, ג ואילך) ובהנסמן בתחלת המאמר שם. המשך תרס"ו עמ' מה ובהנסמן שם בהערה 132, ובעמ' תרמג: תרמד [ובהוצאה הישנה – בעמ' לב ו'תפח]. קה על התייחסויות הרבי לאו"ם ראה מדור 'ניצוצי רבי' בהתקשרות גליון 574.

קו ראה שיחת שבת משפטים נ"ב.

ק במדבר כג, י.

קא בראשית א, כח.

קב עמק המלך שער שעשועי המלך פ"א; ספר החיים פ' הגאולה פ"ב; רבינו בחיי על בראשית לח, ל; תניא, שער היחוד והאמונה פ"ז.

קג לוח "היום יום" א' חשוון.



שיעור

כוונה לברכת "רפאנו"

"רפאנו הוי"

קיצור מהלך השיעור

יהודי צריך **'לחיות עם הסבות'** ולהעמיק במה שעובר עליו. יום למחרת שעבר צנתור, מבית הרפואה, לימד הרב שליט"א כוונה קצרה ואקטואלית ל**ברכת "רפאנו"**, עם התייחסות קצרה בסופה ל"רפאנו הוי" ונרפא" כרפואת לב וכליות. יש כאן מבט חדש על ברכה שאנו אומרים שלש פעמים בכל יום – כוונה **שקל לכוון**, וגם מובלעות בה כמה הערות יסוד על **רפואה ובריאות**. לבריאות!

"רפאנו הוי"

רופא" – זהו סימן מובהק שההופעה הזו שייכת למלכות, ומתבקש למצוא כאן מבנה שלם. באמת, כשמתבוננים רואים בצורה ברורה מבנה של ייחודה:

פתיחת הברכה היא בטוי עם כפל השרש **רפא** – "רפאנו הוי" ונרפא". זהו מטבע לשון על פי לשון פסוק^ב. פשוט שיש כאן זוג של "תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^ג, חכמה ובינה. שם הוי' מצטרף כאן ל"רפאנו", בסוד "הוי' בחכמה"^ד (אור אבא, הבטול, שהוא מקור הרפואה^ה). האותיות של "רפאנו" ושל "ונרפא"

למדנו לפני כמה חדשים^א על ברכת רפאנו. אז דברנו על הופעות "אתה" בברכה. כעת נספור את ההופעות של שרש **רפא** (שכל הופעה שלו בצורה דקדוקית שונה, כפי שנראה):

רפאנו הוי' ונרפא הושיענו ונושע כי תהלתנו אתה והעלה ארוכה ורפואה שלמה לכל מכותינו כי אל מלך רופא נאמן ורחמן אתה.

עד כאן, בגוף הברכה עד החתימה, השרש מופיע ארבע פעמים. אחר כך יש עוד פעם אחת בחתימה:

ברוך אתה הוי' רופא חולי עמו ישראל ההופעה האחרונה בגוף הברכה היא "מלך"

ב ירמיה יז, יד.

ג ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

ד משלי ג, יט.

ה ראה לקו"ת תזריע בסוד הנגעים.

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. י"ג טבת תשפ"א – תל השומר.

א כ"ט אדר וא' ניסן (נדפס בגליון מסו"מ) תש"פ.

הקצה התחתון. "מכותינו", המוזכרות כאן, הן בתוך אברי האדם – פרצוף ה"תפארת גופא"¹. כמוכן, "אל מלך רופא נאמן" היינו המלכות, כנ"ל, ויש כאן חזרה למדת הרחמים, "ורחמן". בכלל, הברכה הזו היא ברכת התפארת לפי הסדר – שרש רפא מתחלף בשרש פאר ומלאך התפארת הוא מלאך הרפואה, המלאך רפאל. לכן הניקוד בשם הוי' הוא חולם, הניקוד של התפארת², לשון החלמה (חלם) הוא גם אותיות חמל, עוד שרש של רחמים, ועולה ג"פ הוי', שם הרחמים). הרחמים הם פנימיות התפארת. בעוד שתי הצורות הראשונות (כנגד י"ה) היו שתי צורות של פועל, שתי הצורות האחרונות (כנגד ו"ה) אינן פעלים אלא שמות – "רפואה" היא 'שם עצם מופשט' (שם הפעולה המופשטת) ו"רופא" הוא סתם 'שם עצם' (פשוט), יחס שמתאים לו"א לעומת המלכות.

אחר כך "ברוך אתה הוי' רופא חולי עמו ישראל" היינו הכללות, החיתום שכולל את הכל (וכאן "רופא" אינו שם אלא פועל, בפשטות). בחתימה יש כוונה בכתבי האריז"ל ש"רופא" עם הכולל בגימטריא רפח וראשי התבות "רופא חולי עמו ישראל" עולים רפח³, שלמות הבירורים. האריז"ל אמר למהרח"ו לכוון את הרמז הראשון, עם הכולל, וכשהוא שאל שהרי יש רמז בלי הכולל, בראשי התבות, הוא ענה לו שבאמת זהו רמז יותר מכוון.

אם כן, יש כאן מבנה יפה:

יג הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").
 יד אכן, החולם נקרא גם "נקודה לעילא", שרומזת לכתר רמז לשרש הרפואה בארוכה שבכתר, כנ"ל.
 טו ספר החזיונות למהרח"ו ח"ב אות כג; פתח עינים כונת סדר העמידה. וזה לשון ספר החזיונות:
 בשנה ההיא. חלה אחי הר' משה ואל' מורי ז"ל בחלום שאכזבין עליו בברכת רפאנו בתיבת רופא חולי עמו ישראל, כי רופא עם בכלול בגימ' רפ"ח ניצוצין, שמהם באין החולאים, ואכזבין שאלו הרפ"ח יתקנו ויתמתקו ועל ידי כן ימשך הרפואה אל החולה. אמרתי לו, כי רופא אינו בגימטריא רק רפ"ז וכיון שכן יותר נכון היה שאכזבין הכונה הנז' עצמה בראשי תיבות רופא חולי עמו ישראל, שהן רפ"ח שלימים ויאמר לי, כי כן הוא האמת, והוא לא רצה לאומרו עד שאני אמרתי לזכות אותו.

זהות, אבל ב"וגרפא" הינו מוקדמת יותר, רמז ל"נ שערי בינה (ריפוי ה"חולה, שיש לו רק מט שעדים). הפתיחה, "רפאנו הוי'", שייכת למה שה' הוא "רופא כל בשר ומפליא לעשות", בסוד "לב נתיבות פליאות חכמה"⁴.

שתי ההופעות הראשונות, שכנגד י"ה, הן בנינים שונים של הפועל. שני הבנינים הם קלים, אלא שהראשון פעיל (פעל) והשני סביל (נפעל) – מתאים ליחס של זכר ונקבה (הי' של נקבה גופא רומזת ל'נפעל'⁵). בעבודת ה' נפעל היינו מצב של בדרך ממילא, שאנו מכנים מודעות טבעית. בריאות אמתית, לאחרי "וגרפא", היא מצב בו האדם אינו חש את עצמו (כידוע שתיאור חולי בחז"ל הוא "החש ב..."), עצם התחושה העצמית מעידה על חולי). מודעות טבעית שייכת למוחין דאמא, הטבעיות של "אם כל חי"⁶.

ההופעה השלישית היא "והעלה ארוכה ורפואה שלמה לכל מכותינו" – "ארוכה" מאריך, והיינו שרש התפארת, ה"בריח התיכון המבריח מן הקצה אל הקצה"⁷, הי' (התבה "ורפואה" פותחת בי' וכוללת ו אותיות). אפשר לומר שה"ארוכה" היא השרש העליון וה"שלמה"⁸

בריאות אמתית

היא מצב בו
האדם אינו חש
את עצמו

1 שער המצות ויחי.

2 ספר יצירה פ"א מ"א.

3 נקב הוא ה'נפעל' על ידי 'יקב הדין וכו'.

4 בראשית ג, כ.

5 אנו סופרים את הופעות שרש רפא, אך ארוכה היא אותה משמעות – אלא שזו הרפואה בשרש, בכתר, כמבואר בפנים. ארוכה עולה "הי אור" (בראשית א, ג) ו"אור" רומז ל"ארוכה ורפואה" (זהו 'מכלול' בו מתקיימת התופעה הרווחה שהמלה השניה יוצאת מהאות השניה במלה הראשונה, ארוכה-רפואה).

6 ע"פ שמות כו, כח; לו, לג.

7 את הביטוי "רפואה שלמה" הסברנו כמה פעמים (סעודת משיח ע"ב; הקלטה ב' אלול ע"ז; שמחת בית השואבה תש"פ) בסוד שלמות האתרג – "אמונה שלמה", "תשובה שלמה", "רפואה שלמה", "גאולה שלמה" (שמועה טובה אות תקפד).

וכו', המודע והלא-מודע, הם בלב של האדם. בשאלה "איזוהי דרך טובה שידבק בה האדם"¹¹ והמסקנה היא "לב טוב", "רואה אני דבריו מדבריכם שבכלל דבריו דבריכם" – "לב טוב" כולל את כל הטוב, לכן ה' בוחן את הלב. בדומה לכן, "כליות יועצות"¹² ולכן ה' בוחן גם את הכליות. יש את התשוקה, האהבה, בלב, ואת העצה בכליות. כתוב "מים עמקים עצה בלב איש" – כאן העצה בלב, ממש מחבר בין הכליות והלב – "ואיש תבונה ידלנה"¹³. לכן רצינו לומר ששרש הכליות, אף שבפשט הן נצח והוד, הוא בבינה (שרש הנצח וההוד). הלב בפשט בינה ושרשו חכמה. לכן לב-כליות הן כאן "רפאנו הוי" ונרפא". יש פסוקים שמקדימים את הלב לכליות, כסדר הפשוט של חכמה-בינה, ויש פסוקים שמקדימים את הכליות ללב, וזו תופעה של מוחין דאמא, כמו "חכם בבינה"¹⁴, בחינת תבונה.

יח אבות פ"ב מ"ט.
 יט ברכות סא, א. וראה תקו"ז תקון מח (פה, א); תניא, אגה"ק טו.
 כ משלי כ, ה.
 כא ספר יצירה פ"א מ"ד.

שרש רפא
 מתחלף בשרש
פאר ומלאך
 התפארת הוא
 מלאך הרפואה,
 המלאך רפאל.
 לכן הניקוד בשם
 הוי' הוא **חולם**,
 הניקוד של
 התפארת, לשון
החלמה

י רפאנו הוי'
 ה ונרפא
 ו והעלה ארוכה ורפואה שלמה
 ל כל מכותינו
 ה כי אל מלך רופא נאמן ורחמן
 אתה
 "ברוך אתה הוי' רופא חולי
 עמו ישראל"

רפואת כליות ולב

בתנ"ך יש 'מכלול' (זוג מושגים) שחוזר כמה פעמים¹⁵ – לב וכליות. בהרבה פסוקים מדובר על החכמה שבלב וגם על חכמת כליות, אך יחסית אפשר להבחין ביניהם: בדרך כלל לב הוא בינה, "בינה לבא"¹⁶, אבל שרש ה-לב הוא דווקא בחכמה, בסוד "לב נתיבות פליאות חכמה" הנ"ל. הקשר בין לב נתיבות חכמה ל-ג שיערי בינה הוא בסוד לבן (או לבנון, לב נתיבות ו-נון שיערי). אם שרש הלב הוא בחכמה, שרש הכליות הוא בבינה ("חכם בבינה"), כי ה'שער' של כליות (האותיות העיקריות בשרש) הוא כל, חמשים, ג שיערי בינה. למה ה' בוחן כליות ולב? כל התשוקות

טז ירמיה יא, כ; יז, י; כ, יב. תהלים ז, י; כו, ב. משלי כג, טו.
 טז. ראה גם תהלים נא, ח ואיוב לח, לו.
 יז. הקדמת תקו"ז יז, א ("פתח אליהו").



האריה והזאב

"גור אריה יהודה", "בנימין זאב יטרף". "אריה דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל" – האריה לא ממתין שהטרף ימות אלא אוכל אותו בעודו חי. בקדושה, הצדיק הזאב 'טורף' אנשים ומצרף אותם אליו רק לאחר שיצאו מהדעה הקודמת שלהם. אבל הצדיק הגדול, האריה, מלך ישראל, אוכל את האנשים בעודם חיים – לא צריך שיזנו את עצמם אלא הם נהפכים להיות אנשי הצדיק כמו שהם, ברגע אחד.

[שיעור י"ד טבת תשע"ג]



נועם אלימלך

פרשת ויחי

מעלת האם

כותב הנועם אלימלך:

תתאה מביאה לאהבה עילאה (ה עילאה); אהבה עילאה מביאה ליראה עילאה (*). ובהקבלה נוספת: יראה תתאה היא אמא תתאה; אהבה תתאה היא אח; אהבה עילאה היא אב; יראה עילאה היא אמא עילאה (שני האחרונים הם חידוש מופלא, כדלהלן).

חיראה לאהבה

יראה תתאה היא יראת המלכות, ונקראת אמא תתאה, אחד הכינויים לספירת המלכות, האם המולידה ומזינה את העולמות התחתונים. יראה תתאה היא כשאדם מרגיש את נוכחות המלך שבידו להמית ולהחיות, דמות המלך מעוררת בו יראה (לא יראה מהעונש עצמו). אך ביראה תתאה האדם הוא מציאות לעצמו, 'אני' מול המלך, ולעומתה יראה עילאה היא 'בטול במציאות', ה'אני' הופך ל'אי'.

ההתחלה היא ביראה תתאה שממנה מגיעים לאהבה, תחילה לאהבה תתאה-זוטא. מדת האהבה היא האור הפנימי של ספירת החסה, "יומא דאזיל עם כולהו יומין", "יומם יצוה הוי' חסדו", כללות פרצוף זעיר-אנפין, ה"ז שבשם. אהבה זו נקראת בדרך כלל בשם 'בן', אך כאן רבי אלימלך קורא לה 'אח', כמבואר על הפסוק "למען אחי ורעי" (אחים לז"א, ה"ז של שם הוי'). **אח** ראשי תבות "אהבת חסד" ("עשות משפט [במלכות] ואהבת חסד [בז"א] והצנע לכת עם אלהיך [בבינה]").

"יהודה אתה יודוך כו".... דאית יראה ואית יראה, אית יראה תתאה הנקרא אימא תתאה, וממדריגה זו בא לידי אהבה ואהבה זו נקראת בשם אח שעדיין אינה אהבה שלימה. וממדריגת אהבה זאת בא לידי אהבה שלימה הנקרא בשם אב. וממדריגת אהבה זאת בא לידי יראה עילאה הנקרא בשם אם. וזהו שנאמר "איש אמו ואביו תיראו", רמז ליראה תתאה, נאמר אם קודם לאב. ואצל כיבוד, שהיא אהבה, נאמר אב קודם לאם. וזה שאמר אברהם אביו עליו השלום לאבימלך "וגם אמנם אחותי בת אבי", פירוש מחמת שהיה בדרך לא היה יכול להשיג ממדריגת אהבה עילאה הנקרא בשם אב. ולא היה כי אם במדריגת אהבה תתאה הנקרא בשם אח... וזהו "יהודה אתה", דהיינו כשאתה בנגלות, דהיינו מדריגת "אתה" שהוא הנגלה כמו שאנו אומרים ברוך אתה הוא הנגלה. אשר קדשנו הוא הנסתר. ובמדריגה הזאת "יודוך אחיך", רצה לומר אותם שהם במדריגת אח כנ"ל. אבל "ידך בעורף אויבך", פירוש כשתהיה במדריגה עליונה שיש כח בידך לכלות האויבים והדינים. אז "וישתחו לך בני אביך", אותם שהם במדריגת אב, והבין מאוד.

המבנה הכללי מלמטה למעלה הוא: יראה-אהבה-אהבה-יראה, דחילו ורחימו ורחימו ורחילו, ודחילו, כנגד אותיות הוי'. כלומר, יראה תתאה (ה תתאה) מביאה לאהבה תתאה-זוטא (1); אהבה נערך לפי שיעור י"ב טבת תשע"ז, ע"י יוסף פלאי.

אח ואחד

אהבה עילאה היא תחושה של אחדות גמורה, שנינו אחד ממש (כמו "והיו לבשר אחד"), אחד עולה אהבה, ואי אפשר לחיות זה בלא זה, כמו שכתוב על יעקב ובנימין "ונפשו קשורה בנפשו" (ולכן אם בנימין איננו יעקב ימות), דומה לבטול במציאות – אין 'אני' נפרד בלא הזולת, שאהוב עלי כנפשי באהבה שאינה תלויה בדבר.

לעומת זאת, אהבה תתאה היא אח (מתוך אחד), כל אחד קשור מאד לשני, כל אחד הוא חצי ושני החצאים שואפים להתחבר באהבה (כמו "מחצית השקל" וסוד "שתי חצאי צורות"), אך יש לו קיום בפני עצמו. לכן דווקא מאהבה עילאה זו עולים ליראה עילאה, בטול במציאות.

היפוך יצרות באב ואם

והנה ידוע (בקבלה ובחסידות) שאהבה עילאה, כנגד ה עילאה, היא אמא עילאה, ויראה עילאה, כנגד י שבשם, היא אבא. אך רבי אלימלך הופך את היוצרות וקורא לאהבה עילאה אב וליראה עילאה אם, האם למעלה מהאב! וכך מפרש "איש אמו ואביו תיראו", ביראה האם קודמת לאב, אמא תתאה מקדימה את האהבה שמעליה, ואילו באהבה-כבוד נאמר "כבד את אביך ואת אמך" אהבת האב קודמת לאם דהיינו ליראה עילאה שמעליה.

ראשית, יש קשר לשוני בין אהבה לאב (קשור לשרשים אהב ו-אבה), "הלא אב אחד לכולנו" רמז שכאשר עולים למדרגת אב כולנו אחד ממש, בדרגת "אב" ה"אחד" (= אהבה) נמשך "לכלנו". ועדיין צריך ישוב.

בפשטות יש לומר שדברי רבי אלימלך הם בדרך התכללות. כלומר, בדרך כלל אהבה עילאה היא אמא ויראה עילאה היא אבא, אבל הוא מדבר על חכמה שבבינה, "חכם בבינה" – בלשון הקבלה היינו 'פרצוף ישראל סבא' – ומצד זה האהבה העילאה היא אבא. וכן מדבר על בינה שבחכמה, "הבן בחכמה" – 'פרצוף אמא

עילאה' הכלול באבא עילאה – ומצד זה היראה העילאה היא אמא, וכן מבואר בכתבי האריז"ל שבתוך פרצוף אבא, החלק (התת-פרצוף) של אמא עילאה יותר גבוה מאבא עילאה.

לאחר ההסבר במושגים, יש להסביר בדרך החסידות את מעלת האם על האב: יראה עילאה של אבא היא בטול במציאות מתוך ענוה, כמו משה רבינו, הענו מכל אדם, שאמר "ונחנו מה". אבל למעלה מזה יש את מעלת הצניעות של אמא! סוד הצניעות הוא שהיא איננה נמצאת כלל, גם היא לא רואה את עצמה, כמו "רישא דלא ידע ולא אתידע" (רדל"א), שאינו יודע את עצמו כלל, סוד האמונה (לשון אמא).

הקדמת רבי אלימלך את מעלת האמא לאבא מתאימה לשם "נועם אלימלך" – נועם הוא אמא עילאה. מסופר שרבי אלימלך עשה תשובה על כך שצער את אמו בזמן היניקה – כנראה שהגיע לדרגה הכי גבוהה של אמא עילאה, בטול במציאות לגמרי.

ברכת יהודה

את ברכת יהודה מפרש הנועם אלימלך: "יהודה אתה יודוך אחיך" – "אתה" הוא הדרגה הנמוכה יחסית, "והנגלות", וה של שם הוי', דהיינו אמא תתאה (ה) ואח, "אחיך" (1). אבל כדי להגיע ל"ידך בערף אויבך" צריך להיות בדרגת אמא עילאה, שאז "ישתחוו לך בני אביך", מדרגת אבא, אהבה עילאה, משתחוה לדרגת אמא, יראה עילאה.

כלומר, כאשר הצדיק-יהודה בדרגה תחתונה הוא לא יוצא לקרב, אלא יש 'שלום עכשו' שאינו שלם. כאשר כולנו אחים, "יודוך אחיך", יש מצב חברתי מתקוק, אך זהו עדיין לא היעד האמתי. כדי להגיע ל"דידן נצח" (כמו ברכת שבט דן), צריך להיות בדרגה עליונה של צדיק גמור, ביראה עילאה (בחינת אם, כנ"ל), ואז "ידך בערף אויבך", "שיש כח בידך לכלות האויבים והדינים", לבטל ולהמתיק את הדינים, כמבואר בתניא שצדיק גמור הופך את הרע לטוב ממש.



זהב שלמה

ביאורים בפירוש רש"י | פרשת ויחי

פרשה סתומה

בלשון חז"ל לומר 'פרשה' על חלוקה עניינית, 'פרשה פלונית'¹) וכל 'פרשת ויחי' נקראת פרשה, 'פרשת השבוע' לפי חלוקת הקריאה לשבתות, מה שנקרא בדרך כלל בחז"ל סדר או סדרה², ופרשת ויחי 'סתומה' לגמרי לפנייה ללא הפסק כלל בכתיבה.

הטעם הראשון שמביא רש"י הוא שכאשר נפטר יעקב נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד. ואע"פ שבספר שמות כתב רש"י שכל עוד היו השבטים קיימים לא החל השעבוד³, מכל מקום כבר במות יעקב החל שעבוד "בפה רך", עבודה שגם המצרים עשו כדי להראות חבתם למלך, וישראל הצטערו על הדבר כי הבינו שהוא יגרום לשעבוד קשה בהמשך, "צרת השעבוד" העתידי (רא"ם).

בנוגע לטעם השני שמביא רש"י, שיעקב בקש לגלות את הקץ ונסתם ממנו, כך מפרש רש"י בהמשך על הפסוק "האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" – "בקש לגלות את הקץ ונסתלקה שכינה ממנו והתחיל אומר דברים אחרים". ולכאורה קשה על שני

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי ימי יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת שנה.

ויחי יעקב למה פרשה זו סתומה? לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. דבר אחר שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו.

מקור דברי רש"י במדרשים⁴, ושם מובא טעם נוסף לסתימת הפרשה, "מפני שסתם ממנו כל צרות שבעולם". והנה המושג 'פרשה' בלשון חז"ל מתייחס להפסק הפרשיות בכתיבת ספר תורה (פסקא) – כאשר פרשה פתוחה מתחילה בתחילת שורה (שיטה), ופרשה סתומה מתחילה באמצע שורה (לאחר רווח פנוי של תשע אותיות)⁵. אך בפסוק "ויחי יעקב" אין הפסק כלל בספר תורה, לא פרשה פתוחה ולא פרשה סתומה. אם כן, "פרשה זו סתומה" הכוונה ש"ראוי להיות שם פסקא" (לשון הרא"ם), ולכן נקבעה תחילת הקריאה כאן, וזו הקריאה היחידה בתורה המתחילה ללא הפסק כלל⁶ (לפי רא"ם וגו"א ועוד). או ש"פרשה זו סתומה" היינו 'פרשה' של עניין בתורה (כמצוי

ד ראה למשל גיטין ס, א. זבחים כח, א (פרשת קדושים תהיו).

ה ראה מגילה כט, ב שבני מערבא היו מסיימים את הקריאה בשלש שנים. וראה המקרא והמסורה לר"ר מרגליות פי"א. תורה שלמה חלק י"ט עמ' שח"שט. לקו"ש הנסמן להלן ובהערות שם, ואכמ"ל.

ו רש"י שמות ו, טז "שכל זמן שאחד מן השבטים קיים לא היה שעבוד".

מעובד ע"י יוסף פלאי. לא מוגה.

א בראשית רבה. תנחומא. וכן הוא בזהר ח"א רטז, ב.

ב ראה רמב"ם הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ח ה"א. טור ושו"ע י"ד סי' ערה.

ג וראה מנחת שי תחילת פרשת ויצא.

דאורייתא^ח, אף שבפועל ישנם חמשים וארבעה (דן) סדרים פְּרָשׁוֹת בתורה! כמה הסברים נאמרו בענין, אך בפשטות יש לומר שפרשות ויגש-ויחי נחשבות כאחת.

שלשה טעמים לסתימה

הפירוש הראשון ברש"י, שהסתימה היא מפני צרת השעבוד, הוא פירוש מובהק של הכנעה, שעבוד. הפירוש השני, שהקץ נסתם ונעלם, הוא פרוש של הבדלה, הקץ נבדל בעצם ואי אפשר לגלותו. ואילו הפירוש השלישי במדרש, "שסתם ממנו כל צרות שבעולם", הוא כנגד המתקה, כמובן (וכך יש סדר שלם של 'הכנעה הבדלה המתקה', כדברי הבעש"ט): פירוש זה מחבר לגמדי את פרשת ויגש לפרשת ויחי (כנ"ל שהם 'סדר' אחד בגן סדרים) – כאשר הפסוק האחרון בויגש הוא "וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויפרו וירבו מאד", ישיבה של חיים טובים כשבני ישראל מקובצים יחד באהבה, ומלקטים את הניצוצות הטובים הפזורים במצרים^ט.

שני הפרושים ברש"י על העלמת הקץ קשורים זה בזה ומלמדים על מערכת היחסים בין יעקב ובניו: לפי הפירוש הראשון, שנסתמו עיניהם ולבם של ישראל, היינו שישראל היו תלויים ביעקב (כשהוא חי בעולם הזה) כדי להחזיק בדרגת גילוי אלוקות גבוהה, ולכן לאחר שהסתלק הם נפלו מדרגתם. אך בפירוש השני צריך להבין מהיכן נובעת ה'סתימה'. והנה בגמרא נאמר שכאשר הסתלקה השכינה מיעקב, הוא חשש "שמא חס ושלום יש במטתי פסול", כלומר יעקב תלה את החסרון בבניו! אלא שבניו חזרו ואמרו לו "שמע ישראל... כשם שאין בלבך אלא אחד כך אין בלבנו אלא אחד". אם כן, מדוע באמת הסתלקה ממנו שכינה, מיהו הגורם? ויש לומר שהשכינה הסתלקה מיעקב כיון שבניו לא

הטעמים: מדוע הרמז של ה'סתימה' נמצא כאן ולא בהמשך, בסיפור פטירת יעקב או כאשר קרא לבניו ובקש לגלות להם את הקץ? ובארו המפרשים: א. בפסוק זה יש 'סיכום' כל חיי יעקב, "ויהי ימי יעקב שני חייו" וכו', ולכן הוא שייך למה שאירע מיד לאחר מותו ולמה שברכם לפני מותו. ב. ההיכר של סתימת פרשה אינו ניכר אלא דוקא כשהוא בא בתחילה, במקום שיש בו בדרך כלל הפסק.

והרבי מוסיף לבאר: התוכן הכללי של כל הפרשה הוא מאורעות הקשורים לפטירת יעקב, וזו הסיבה שרש"י לא הביא את הפירוש השלישי במדרש, "שסתם ממנו כל צרות שבעולם", המתייחס לחיי יעקב בארץ מצרים שהיו בטובה. ואע"פ שהפסוק בתחילתו מדבר על חיי יעקב, וכן שם הפרשה כולה הוא "ויחי" (וכידוע שם הפרשה קשור לתוכן שלה) – זה מפני שדווקא בסמוך לפטירת יעקב התגלו אצלו החיים האמתיים! כלומר, 'חיים' פירושם קיום נצחי ללא שינוי, "וה' אלהים אמת הוא אלהים חיים", וגם אצל הנבראים שייך המושג חיים ככל שהם דבקים בה', "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כלכם היום". לכן, כאשר רואים שיעקב גם בהיותו במצרים, "ערות הארץ", קיים את התורה והמצוות בשלמות, ולאחר שרואים ש"מטתו שלמה" (כדברי רש"י להלן "וישתחו ישראל על ראש המטה... על שהיתה מטתו שלמה") – אז התברר למפרע שכל שנותיו היו שנים של "ויחי יעקב". ועוד יותר התגלו חיי יעקב בפטירתו, כי "יעקב אבינו לא מת" (כפירוש רש"י בהמשך עה"פ "ויגוע ויאסף אל עמיו"), כיון שהחיות שלו נמשכת אצל בניו, "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים" (ע"כ תמצית מדברי הרבי).

תופעת "פרשה זו סתומה", ללא הפסק כלל, רומזת שפרשת ויגש ופרשת ויחי מתחברות. ובה יש לבאר מה שנאמר בספר הזהר שיש "גן סדרים

ח תקוני זהר כט, ב (ועוד). וראה ניצוצי זהר שם אות ב.
ט כל זה לפי שעשועים יום יום, עיי"ש.

י פסחים נ, א.

ז לקוטי שיחות חט"ו פרשת ויחי שיחה א.

"יודע היה"), כלומר, מעשה יעקב היה מכוון בחכמה ולא מחוסר ידיעה, כיון שידע שמנשה הבכור ובכל זאת עשה ההיפך (לפי הרא"ם)¹. ופירוש נוסף: יעקב הותיר את מקומו של מנשה בימינו, ורק שכל את ידיו, כי מנשה הוא הבכור וראוי להיות בימין (חזקוני ועוד), אך לא נראה שזו כוונת רש"י.

בפנימיות¹⁰, שכול הידים פירושו השפעה היורדת-נמשכת בשינוי הסדר הרגיל. אפרים ומנשה נמשלו כאן לרגלים – שהרי "ברא כרעא דאבוה", וכמפורש קודם "ויוצא יוסף אותם מעם ברכיו" – ונמצא ששכול הידים הוא בהשפעה לרגלים. ופירוש הדבר: בכללות, במערכת הספירות יש קו ימין וקו שמאל (וביניהם הקו האמצעי), וההמשכה יכולה להיות בשתי דרכים: או מימין לימין ומשמאל לשמאל, או בדרך מעבר 'אלכסוני' מימין לשמאל ומשמאל לימין, "אחליפו דוכתייהו", וזהו סוד "שכל את ידיו". שתי הידים הן המדות, חסד-אהבה וגבורה-יראה, "חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא", ושתי הרגלים הן נצח (מימין) והוד (משמאל). אם כן, כאן ההמשכה היא מיד ימין, חסד, לרגל שמאל, הוד, ומיד שמאל, גבורה, לרגל ימין, נצח. דהיינו, המשכת החסד מתקבלת בהודיה-הוד מצד המקבל, והמשכת הגבורה פועלת נצחון-נצח אצל המקבל. עוד מבואר שהמשכה ישרה, מימין לימין ומשמאל לשמאל, היא בדרך השתלשלות, ואילו המשכה 'אלכסונית' היא בדרך התלבשות פנימית, ונובעת מהמשכת מוחין במדות, שאז אפשר לגלות את התכללות השמאל בימין והימין בשמאל ולפעול "אחליפו דוכתייהו" – וזהו "שכל את ידיו" מלשון שכל וחכמה!

היו מסוגלים להחזיק במדרגתם לאחר מותו, בהיותם תלויים בו, כמבואר בפירוש הראשון ברש"י. כלומר, אין בבנים פסול בפועל ברגע זה, "אין בלבנו אלא אחד", אבל יש בהם פסול בכוח, פגם שעתיד להתגלות לאחר מות יעקב, ולכן אי אפשר לגלות להם את הקץ. עיניו של יעקב פקוחות, ומצדו הוא היה יכול לראות את הקץ, אבל אי אפשר לגלות את הקץ אלא למי שגם עיניו פקוחות בעצם – וכיון שעיניהם של ישראל יסתמו לאחר מות יעקב – לכן הוא לא יכל לגלות להם את הקץ והסתלקה ממנו שכינה¹¹.

שכול הידים

[מח, יד] וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב אֶת יְמִינוֹ וְיָשֵׁת עַל רֹאשׁ אַפְרַיִם וְהוּא הַצֶּעִיר וְאֶת שְׂמאלוֹ עַל רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שְׂפֵל אֶת יָדָיו בִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכֹר.

שכל את ידיו כתרגומו אחכמינו, בהשכל וחכמה השכיל את ידיו (לכך, ומדעת), כי יודע היה כי מנשה הבכור, ואף על פי כן לא שת ימינו עליו.

רש"י מפרש שְׂפֵל מלשון שְׂכָל, חכמה, הנהיג את ידיו בחכמה, וכאילו הכניס חכמה בידיים (שְׂפֵל הוא פועל יוצא), ולא שהנחת הידים באלכסון עצמה נקראת שְׂכָל (כמו מפרשים אחרים)². ומה שכתוב "כי מנשה הבכור" צריך פירוש: שהרי שכול הידים היה למרות שמנשה הבכור ולא מפני שהוא בכור! והראב"ע פירש "כי מנשה הבכור" היינו אף-על-פי שהוא בכור, אך רש"י לא רצה לפרש כך כיון שיש ארבעה פירושים למלה "כי" (כדברי רש"י במקומות אחרים)³ וזה אינו אחד מהם. לכן פירש רש"י "כי יודע היה כי מנשה הבכור" (הוסיף את המלים

יא מתוך שיעורים בסוד ה' ליראיו ח"א עמ' ריג.

יב רשב"ם. רבינו חננאל המובא ברבינו בחיי. וראה תורה שלמה כאן הערה פח באריכות.

יג לעיל יח, טו, ועוד.

יד ודומה לזה בספר השרשים לרד"ק שרש שכל, עיי"ש. טו לכל זה ראה פנים אל פנים עמ' רנג. עמודיה שבעה כאן. שיעורים בסוד ה' ליראיו ח"ג עמ' שמו, ח"ד עמ' עג.

ניגון

ט' טבת תשפ"א | 478

Musical score in 4/4 time, featuring a melody with various ornaments and dynamics. The score is divided into systems with measure numbers 5, 9, 14, 18, 22, 26, and 30.

The score includes the following markings and structures:

- Measures 1-4: Melody with accents (v) and slurs.
- Measure 5: First ending bracket labeled "1".
- Measure 9: Second ending bracket labeled "2" with a repeat sign (S).
- Measures 14-17: Melody with slurs and accents.
- Measures 18-19: First ending bracket labeled "1" and second ending bracket labeled "2" with the word "Fine".
- Measures 22-25: Melody with slurs and accents.
- Measures 26-29: First ending bracket labeled "1".
- Measures 30-31: Second ending bracket labeled "2" with the instruction "D.S. al Fine".



הסיפור החסידי

אדמו"ר הזקן | רזי עולם

רבי שניאור זלמן מליאדי, הידוע גם כאדמו"ר הזקן ובעל התניא והשו"ע, נולד בח"י אלוף קה"ת לאביו רבי ברוך ואמו רבקה במחוז ויטבסק שברוסיה הלבנה. עוד בילדותו נודע כעילוי בתורה ולהבדיל גם בהנדסה ואסטרונומיה. בשנת תקכ"ד נעשה לתלמידו המובהק של המגיד ממזריטש ובהוראתו כתב את השולחן ערוך שלו. עם עליית רבי מ"מ מויטבסק לארץ, ובהוראתו, הפך אדמו"ר הזקן למנהיגם של חסידי רוסיה ורוסיה הלבנה. אדמו"ר הזקן כתב את ספר התניא – ספר יסוד בחסידות בכלל ובחסידות חב"ד בפרט – המוגדר כ"תורה שבכתב של החסידות" וכולל עצות והדרכות בעבודת ה' לאור הכרת מדרגתו ועבודתו של הבינוני. בעקבות הלשנות של מתנגדים ישב בכלא פעמיים. יום שחרורו ממאסרו הראשון בשנת תקנ"ט, י"ט כסלו, נקבע כיום טוב ור"ה לחסידות. בכ"ד טבת תקע"ג, בהיותו בדרך אחרי כיבוש נפוליאון את רוסיה הלבנה, נפטר רבי שניאור זלמן ונטמן בעיירה האדיטש.

כוחו הדל, אך העגלה המשיכה לשקוע. נאנח העשיר בצער: רבונו של עולם, אני רוצה לעזור ליהודי המסכן. אם הדבר היה תלוי בכסף, יש לי כסף, הייתי מפזר את כל מה שיש לי בשביל להציל את היהודי הזה. אבל העזרה לא תלויה בכסף אלא בכח, וכח אין לי.

באותו הזמן, במרחק עשר פרסאות משם, הלך ברחוב העיר יהודי אחר – בחור צעיר בעל כח וגבור חיל. גם הוא שמע קול בכי, וחשב שגזלנים התנפלו על מישהו. התקרב למקום וראה הרבה אנשים סביב משפחה אחת, והמשפחה בוכה. בלי להתבלבל תפס את האנשים והתחיל להרביץ להם, אך הסתבר שהייתה זו משטרה, והמשפחה היא משפחתו של בעל אכסניה שלא שילם לפריץ, וצריך ללכת לבור... קרא הבחור: רבונו של עולם, אם היו פה שודדים וגזלנים סתם והדבר היה תלוי בכח – כח יש לי. אבל פדיון המשפחה לא תלוי בכח אלא בכסף, וכסף אין לי.

סיים אדמו"ר הזקן, שעל הסיפורים האלה

בזמן תפלה מנחה של יום כיפור, נגש אדמו"ר הזקן לבנו האדמו"ר האמצעי ואמר: כתוב "אתה יודע רזי עולם" ולא "רזי תורה". רזי תורה הקב"ה מוסר לחכמים ולצדיקים של הדור, אבל רזי עולם רק הוא יודע. כדי להמחיש זאת, סיפר אדמו"ר הזקן שני סיפורים שקרו בעת ובעונה אחת:

פעם אחת נסע יהודי לביתו, כשעגלתו מלאה סחורה יקרה שקנה ביריד. הוא היה עייף מאוד, ישב בעגלה ונרדם. פתאום התעורר, ומצא שהעגלון טעה בדרך, והעגלה טבעה בתוך בוץ שאין אפשרות לצאת ממנו. ולא רק שאי אפשר להוציא את העגלה מהבוץ, גם הסחורה תלך לאיבוד. כשראה את המזל הביש התחיל היהודי לבכות ולצעוק לה'. בדרך עבר יהודי אמיד ושמע את קולו, התקרב לראות מה העניין וניגש לעזור ליהודי ולעגלון להוציא את העגלה מהבוץ. השקיע העשיר את כל

ואת הלפידים ואת קול השֹׁפֵר ואת ההר עשן וירא העם ויָנְעוּ...". מהלשון "ראים את הקולת" משמע ש"רואים את הנשמע, שאי אפשר לראות במקום אחר". ראית הנשמע פירושה היכולת לצייר לנגד עיני הלומד את הסוגיא הנלמדת נשמעת בתורה, יכולת שהיא עומק העיון האמתי בתורה המאפשר ל"אסוקי שמעתא אליבא דהלכתא".

אך יותר מכך לומד רבי עקיבא במכילתא על הפסוק, ש"רואין [הנשמע], ושומעין הנראה". שמיעת הנראה הגדולה מראיית הנשמע, היכולת להתבונן על מה שהאדם רואה סביבו, ולקלוט לשמוע את המסר האלקי החבוי בכל המתחולל בעולם. עומק מתן תורה בסיני הוא "רואים את הנשמע" ועומק התורה החדשה שלעתיד הוא "שומעים את הנראה". לשיטת רבי עקיבא, מעין זה כבר התגלה במתן תורה בסיני, שהוא השרש לכל גילויי התורה עד עולם.

ראית ההשגחה האלקית והבנת מסריה היא יסוד היסודות של תורת מורנו הבעל שם טוב, והיא תגיע לשלמותה ב"תורה חדשה", כאשר כל יהודי ידע מתוך לבו את רזי התורה המתגלים במציאות. תורה זו היא בגדר "אמת מארץ תצמח", תורה של בעלי תשובה הצומחת ממעלה למטה בדרך של אור חוזה. דווקא תורה כזו, המפענחת את מציאות העולם הנראה לעין, יכולה להגיע גם לאומות העולם ולפעול לתיקון המציאות כולה – "תורה מאתי תצא ומשפטי לאור עמים ארגיע".

צריך לכוון ב"אתה יודע רזי עולם". רק אתה הקב"ה יודע, למה העשיר בעל הכסף נקלע למקום שצריך בו כח, והבחור בעל הכח שאין לו כסף הגיע למקום בו צריך כסף.

מהשוואתו של הצדיק בין רזי התורה לרזי העולם, ניתן ללמוד כי גם רזי העולם תורה הם. גם אם התורה המוכרת כיום אינה יכולה לגלות אותם, הרי שתורתו של משיח תוכל גם תוכל. על כך נדרש הפסוק בישיעה "תורה מאתי תצא": "אמר רבי אבין בר כהנא: אמר הקב"ה תורה חדשה מאתי תצא, חידוש תורה מאתי תצא". מעיקרי האמונה ש"ואת התורה לא תהיה מוחלפת", וכלשון אדמו"ר הזקן "עוד פעם מתן תורה לא יהיה". אך "תורה חדשה", היא גילוי חדש לגמרי של אותה תורה שקבלנו בסיני.

בהר סיני כרת ה' ברית עם עם ישראל ונתן לנו את תורתו, אך התורה היתה עבורנו משהו חיצוני, הנוסף על האישיות ונלמד לאדם מבחוץ. לעומתה ה"תורה חדשה", היא תורה המתאחדת לגמרי עם האדם, חקוקה על לבו וצומחת מתוכו: "נתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה". כך, בדרך ממילא יתקיים היעוד המשיחי "ולא ילמדו עוד איש את רעהו ואיש את אחיו... כי כולם ידעו אותי". אז יתגלה כי "ישראל ואורייתא כולא חד" למקטנם ועד גדולם. תורה כזו מגלה כי גם "רזי העולם" הנעלמים, הנם בעצם רזי תורה המתגלים במציאות התחתונה. בעצם, כבר במתן תורה נרמז הגילוי העתידי: במתן תורה נאמר "וכל העם ראים את הקולת



גור אריה

"גור אריה יהודה" – בזמן הגלות עיקר העבודה שלנו היא "גור", לשון מגור, יראה ופחד. בזמן הגאולה עיקר העבודה היא אהבה, "פני אריה אל הימין", חסד ואהבה. האריה והלביאה הם סמל לאהבה בוערת בין ישראל לאביהם שבשמים, מי מעז להיכנס בין אריה ולביאה?! אריה הוא גם מלשון "אריתי מורי", איסוף וליקוט כל הניצוצות, ומעבר מעבודת הברורים לעבודת היחודים.

[שיעור י"ד טבת תשע"ג]



מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

סדר ארבעת היסודות בתניא

ידוע גודל הדיוק בלשונות אדמו"ר הזקן בספר התניא. האם יש הסבר לשינוי ששינה אדמו"ר הזקן בסדר ארבעת היסודות אש-מים-רוח-עפר, בפרק א' בתניא, מהמקורות הקודמים לו [ע"ח, שערי קדושה ומשנת חסידים]?
לענת'עתה לא מצאתי התייחסות לשאלה זו במפרשי התניא.

מענה:

הסדר אמ"ר (אש מים רוח, כשהשינוי מהסדר הנפוץ הוא מים לפני רוח) הוא סוד עשרה מאמרות שבהם נברא העולם (יחד עם הרמז אור מים רקיע), כמבואר בהרבה מקומות. (בסוד אמ"ר היוצא מהלב – קודם הבל להב הלב, אש – מוצא הגרון, ואח"כ מוצא החך – מי החכמה, ומשם הבל הפה שבדיבור עצמו – רוח).

בכלל, לגבי סדר ארבעת יסודות ישנן שלש שיטות עיקריות, כמבואר אצלנו בכמה מקומות: **ארמ"ע** (הסדר המקובל בכתבי הארז"ל, כנגד י"ה-ז"ה), **ראמ"ע** (בהקדם לסדר דצח"מ, רוח כנגד מדבר ואש כנגד חי, כמבואר בתניא אגה"ק כ' בסופה), או

ועצלות (שהן אמנם מידות רעות ביותר, אבל עיקר היזקן באופן סביל, פאסיבי, לא פעיל, ולכן הן נמנות בסוף).

דאגות מהליך גירושין

אני נמצאת באמצע הליך משפטי של חלוקת רכוש אחרי גירושין, וכעת מתברר שהגרש שלי רימה אותי והעביר נכסים משותפים על שמו, תוך כדי הליך הגירושין. עומדות בפני כמה אפשרויות משפטיות והדבר מאוד טורד את מנוחת. אודה לעצת וברכת הרב.

מענה:

העיקר הוא לשמור על רוגע נפשי ובטחון בה' ולהשאיר את העניינים הגשמיים בידי עו"ד טוב שאת סומכת על היושר והמסירות שלו. במהלך השגרה היום-יומית עליך לנסות ולהסיח את הדעת מהעניינים הללו ולהשקיע את תשומת הלב וכחות הנפש בחינוך הילדים שלך ובכלל במצות ומעשים טובים (שהרי לשם כך אנחנו פה בעולם הזה).

ברכה שתזכי לראות השגחה פרטית, את טוב ה', ולהודות לו יתברך על הכל. בשורות טובות!

רמא"ע (כסדר בספר יצירה, ספר הקבלה הראשון, שמסביר "מים מרוח" ו"אש ממים").

אם נתבונן בסדר שבפרק א' בתניא לאור הצירוף המקובל בארז"ל, יוצא לנו שהסדר שמביא אדמו"ר הזקן הוא צירוף י"ה-ז"ה, צירוף חדש סיון, מתן תורה. דבר התואם את היותו של ספר התניא ה'תורה שבכתב' של תורת החסידות. כמובן, לכל אחד מי"ב הצירופים יש ענין-כוונה מיוחדת, בשייכות להקשר.

בפרק א' בתניא מדבר אדמו"ר הזקן על מדות הנפש הבהמית ומסביר שעיקרן בדם שמושבו בכבד (בחינת עשו ואדום), מקור המרה האדומה, ששם הכעס (כמבואר בחז"ל, מדרש תמורה פ"א) והגאווה. סדר היסודות תלוי ב'מחלוקת' הידועה – מהו עיקר הג'רמא בנוקין' של הנה"ב, האם עיקר ושרש הרע הוא הגאווה או התאוה. לשיטת חב"ד, עיקר הרע הוא הגאווה והתאוה משנית לו, ולכן הסדר צריך להיות מאש למים, קודם גאווה ואח"כ תאוה. אח"כ פחות 'מוזיק' הוא יסוד הרוח – ליצנות, דברים בטלים וכו'. ולבסוף יסוד העפר – עצבות



אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

תקצ' תקצ'

במצגים". עם ישראל שומע את הדברים ומיד 'נדלק' – ויזמן העם".
מה פשר קוד סודי זה?

כן במתקצ'!

פעם בשנה הכתה במרקחה. זה קורה קצת אחרי החגים (לא בקורונה...), אחרי שהמורה כבר מפיר את התלמידים בכיתה ועמס תחלת השנה כבר מאחורנו – הבחירות לועד הכיתה. אתם יודעים איך נראית תקופת בחירות? בטח, היו לנו לאחורונה כבר כמה פאלו... כל אחד מהמתמודדים מנסה לשכנע אותנו שהוא המתאים ביותר לתפקיד, כדי שנגבחר בו, ורק בו. "אני", מצהיר למשל מוטי, "מקיים מה שאני מבטיח ולכן אפשר לסמוך עלי. אני לא מאלה ששוכחים ביום שאחרי". האם יש קשר בין הזכרון, עליו מצהיר מוטי, לבין התפקיד אותו הוא מבקש לקחת לידיו? כנראה שכן. תפקיד קשור בדברך כלל עם פקדה, ולכן, מי

"א', לכתי את פקוד. מה צוליס?"
"מה פקוד? תלמי? לכתי סיסמא ותבחר
תקצ'..."
"נסי, דא לרא. צרי? את פאקורית, תיביס
דכבר איתך..."

לפני מותו אוסף אליו יוסף את אחיו ומשביע אותם להעלות את עצמותיו מארץ מצרים ולקבר אותם בארץ ישראל. יחד עם השבועה, מוסר יוסף לאחים את סיסמת הגאולה, עליה הוא חוזר פעמים. יבואו ימים, מנבא להם יוסף, בהם יהיו צאצאנו שקועים בסבל הגלות עד צואה העבירו הלאה, מאב לבו, את הקוד הסודי ליציאה מן הגלות. ברגע שיבוא הגואל ובפיו הקוד, דעו לכם שהגיעה העת: "פקד יפקד!".
ואכן, כמאה וארבעים שנה לאחר מכן, בשעה שישאל מצויים בעמק הגלות ומשועים מתוך סבלות מצרים, מופיע משה רבינו ובפיו סיסמת הגאולה: "פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם

אָפּקִיד

מתגעגעעים לשעורי לשון? הנה פנה קצרה: באשר אני רוצה לתאר פעלת פקידה שעשיתי בעבר אני אומר 'פקדתי'; באשר אני מתאר פקידה שאני עסוק בה בהווה – ברגע זה, אני אומר 'פקד'; באשר אני מספר לכם על תכניות הפקידה שלי בעתיד אני אומר 'אפקד'; באשר אני פוקד על מישהו אחר לנהג כן, אצווה עליו 'פקד'. מתי משתמשים במלה 'פקד'?

זוהי צורה יחודית בלשון הקודש. היא לא שייכת לזמן מסוים – בעבר, בהווה או בעתיד – אלא באה לתאר את אותה הפעלה מעל לזמן, עוד לפני שמישהו עשה אותה בעצמו. באשר אומר ה' את הבטוי 'פקד פקדתי' הוא מתכוון לומר, שעוד לפני שהוא נגש להציל את עם ישראל ולגאל אותם בפעל מהצרות בהן הם נתונים, הוא גואל עוד מישהו. הוא גואל את... עצמו!

אֶינְכִי בְּצַרָה

מספרים על הבעל שם טוב, שיום ששי אחד סמוך לשבת הוא קרא אליו את תלמידיו הקרובים וצוה עליהם: "יוצאים לדרך!". לאן? לא שואלים. תלמידי הבעל שם טוב מרגלים בכך. חיש מהר ארו כל אחד מהם תיק קטן, הם התישבו בעגלה ובקפיצת הדרך הגיעו לכפר נדח, אי שם. פניו המאומות של הצדיק אמרו הכל. גורה קשה

שנבחר ומקבל לידי את האחריות לפעילות הכתה, מתחיל, כמו מפקד, לחלק לאחרים פקודות... נכון, אבל מפקד אמתי הוא מי שרואים עליו שאכפת לו הנושא עליו הוא התמנה והוא מסור אליו. הוא לא רק זוכר את התכניות לעצמו, בראש שלו, אלא גם עסוק להביא אותן להגשמה בפעל ממש, שפלונו נהנה מהתוצאות. מבחינתו, רק אז מסתיים התפקיד. זהו ההבדל בין זכרון לפקידה.

מה עוד קשור עם פקידה? כמובן, ספידה. מנין נפשות ישראל נקרא בתורה מפקד, אותו עורף המנהיג, המפקד, של העם. מפקד אמתי לוקח את תפקידו ברצינות, עד לאחרון הפרטים, ולכן הוא חיב לדעת במדויק את מספרם של אנשיו וכמה חיילים עומדים לרשותו.

כְּאִשְׁרֵי מַגִּיעַ ה'

באשר מגיע ה' יתברך לפקד ולגאל אותנו, הוא עושה זאת בכל התקף ובמלא הרצינות. בדבריו מבטיח יוסף כי יבוא היום בו ה' 'יפקד', בלשון עתיד. באשר מצוה ה' על משה להודיע לישראל את בשורת הגאולה הוא אומר 'פקדתי', בלשון עבר. כלומר, הנה אני כבר פאו, מוכן לפעלה. מה שפחות מובן הוא כפל הלשון בשני המקרים. גם בהבטחת העתיד של יוסף וגם בהגעתו של משה בפעל, נוסף הבטוי 'פקד' – "פקד יפקד", "פקד פקדתי".

לה' יתברך יש את חשבוננו שלו. אם אצליח לבטל את הגזרה – מה טוב! אבל אם לא – רוצה אני להיות עם אותם היהודים בעת צרתם!".

וְהוֹצִאתִי אֶתְכֶם

ממי למד הבעל שם טוב הנהגה זו? צדיקים מתדמים לה'. כפאשר אנו, עם ישראל, נתונים בצרה – גם ה' יתברך נמצא אתנו בגלות! כפאשר אנו נגאלים ממנה – יוצא גם הוא מן הגלות. ססמת הגאולה נפתחת עם הגאולה של ה', עם היציאה שלו ממסגר הגלות. כדי לעורר אצל יהודי חשק לקום לצאת מן הגלות, יש לעורר אצלו קדם כל רחמים על השכינה הקדושה. גם היא בגלות עמקה, וכדי לצאת מגלות זו יש לפקד אותה! כל רגע נוסף בו שבויה השכינה בגלות הוא חלול השם שלא יתכן שימשך אפלו רגע אחד!

זהו סודה של מלת הפתיחה לססמת הגאולה: 'פקד' – לשכינה השבויה בגלות! 'פקד' – לי, לה ולכלנו! שגזפה לצאת מהגלות ברב שירה וזמרה! שבת שלום ומברך!

52

מרחפת על תושבי הכפר. במשך השבת בלה מעט הבעל שם טוב בדבור והרבה בתפלה ובתחנונים לפני ה'. מעט לפני יציאת השבת, בשעת 'רעוא דרעוין', אורו לפתע עיניו ופניו צהבו משמחה, והתלמידים הבינו: הגזרה בטלה!

רק לאחר הבדלה העזו התלמידים ופנו אל הצדיק בשאלה: "רבנו, מה פשר השבת הזו? מה התרחש בסופה?". "דעו לכם", ענה הצדיק, "כי שונאי ישראל תכננו לערף פוגרום גדול בכפר זה, בו אנו שוהים. במשך כל השבת התחננתי ופעלתי לבטול הגזרה. רק לקראת סופה עלה הדבר בידי והגזרה בטלה. הפורעים חזרו לביתם בלעמת שבאו".

תלמידי הבעל שם טוב, שמרגלים באותות ומופתים, לא הרפו: "רבנו, ידוע לנו שיש בכחה לבטל גזרות. הרי 'צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים!'. ובכל זאת", הוסיפו התלמידים להקשות, "את זה אפשר לעשות גם ממעו'יבז', מהבזית. מדוע היינו צריכים להגיע בעצמנו עד לכאן?".

פני הצדיק הרצינו בבת אחת וכוף ענה להם: "דעו לכם תלמידי! אני את השתדלותי עושה בכל כוחותי. אבל

לאדם בלאוץ

לאיזה זמן מכונת המלה 'פקד' ולמי היא מתיחסת?

כל ילדה שיפתר נכונה את החידה, יזכה בכרטיס להגרלה על פרס שוה. תשובות יש לשלח לדא"ל:

maosime@gmail.com או בטלפון 079-921452 עד יום ב' הקרוב

אזור הדמדומים שמתחת למציאות הוא

תחום העיוותים הלא-טבעיים, שאנחנו מעדיפים להדחיק את קיומם. מסתובבים שם יצורים מהאגדות, מוטציות תת-טבעיות, סטיות שהנפש היפה לא סובלת וכיוצא בזה (ולצערנו, בהצפת המידע של היום, מי שלא נזהר נתקל בדוגמאות לא-מעטות). מחד, עלינו לכבוש את כל העולם לעבודתו יתברך, ולברר גם את הדברים היותר זרים ומוזרים. מאידך, גם עם כל העוצמות האין-סופיות שבנפשו של יהודי, יש דברים שפשוט לא מתאימים לו – מקומות שהגעה אליהם לצורך בירור תהפוך בוודאות לנפילה בקליפות. מה עושים?!

ישנם עמים שעם ישראל כבש רק לאחר כיבוש-בינים אחר של ארצם – כפתורים השמידו את העוים ואנחנו כבשנו מהם וגם את ארץ מואב כבשנו רק לאחר הכיבוש-המטהר של סיחון. עם ישראל, שמקומו המקורי בבית המדרש השמור והמתוקן, צריך לצאת ולכבוש את טבע המציאות, אבל לא מוטל עליו להגיע ישירות אל התופעות שמתחת לטבע המציאות. ישנו תהליך של בירור ראשוני שמתחולל בעולם – האלילות נכבשת תחת דתות-שקר מונותאיסטיות (והרי מן הדין רק גוי יכול לבטל עבודה-זרה); את יצורי-האגדות מדביר העולם השכלתני; על המוטציות המעוותות משתדלת להתגבר החברה השפויה; האכזריות הקשה מפנה את מקומה לתאוות רכות יותר וכיו"ב. על יהודי לזכור שעליו לא מוטלת (וממילא אסורה עבורו) ההתמודדות הישירה עם כל ה'מפלצות'. אדרבה, שקיעתו בתורה, גם אם רק בחלק קטן מהיום, פועלת ממילא תהליכים בעולם – שבסופו של דבר יגישו אליו כפרי בשל את כל מה שהוא צריך לברר, בתוך התחומים הטבעיים והשפויים בהם עליו לעסוק.

הרב גינזבורג שליט"א עוסק רבות במפגש בין התורה והמציאות, בין העולם היהודי לאומות העולם, מתוך תנועה נושאת-הפכים – השתקעות בממד הכי פנימי של התורה לצד שאיפה חובקת-עולם שלא רוצה להשאיר שום פרט בחוץ. השיעור המרכזי השבוע הוא דוגמה נפלאה לכך – מתוך דיוק במלה אחת, צדדית לכאורה, בספר הזהה, צומחת באופן רב-דורי ורב-שכבתי התבוננות מרהיבה בנושא המדובר, שתכליתה ארגון-אומות-העולם מאוחד שכל ענינו שיתוף פעולה עם בירור וכיבוש העולם של עם ישראל, "לתקן עולם במלכות שדי".

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il
רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

